

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXII. (16)

No. (števil.) 23

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

6. junija 1963

Janez XXIII.

Med drugo svetovno vojno je trpljenje človeštva zavzelo tolikšen obseg kot še nikdar v zgodovini. Redki so bili narodi in države, ki se ne bi zvižali v krčih bolečin, ki jim jih je zadajala svetovna morija. Kot vsaki vojni je posebno še tej sledila splošna razrušenost življenja, ki je bila posledica množične morije, preseljevanja, uničevanja, prestalih grozot itd. Še več. Ker se je Sovjetska zveza znašla ob koncu vojne v zmagovitem obsegu z zapadnimi zavezniki, je svetovni komunizem zatrdno računal, da je prišel čas, ko se bo mogel razliti po vsej zemeljski obli.

Neposredno pred II. svetovno vojno leta 1939 je zasedel Petrov prestol papež Pij XII. Ko se je ves svet pripravljalo na vojno, je Pij XII. oznanjal mir. Njegovo zavzemanje za mir pred in med drugo svetovno vojno je bilo tako intenzivno in pri tem prizadevanju je bil tako neutrudljiv, da je pri katoliških in nekatoliških narodih in v vsem svetu zaslovel kot papež miru.

Po vojni je nevarnost brezbožnega komunizma jasno spoznal. Zavedal se je njegove prodornosti in je z nepričakovano odločnostjo začel graditi duhovne barikade za obrambo krščanskega in svobodnega sveta pred brezbožnim komunizmom. Leta 1949 je pod njegovim vodstvom sveta stolica izobčila vse aktivne komuniste in pozneje prepovedala prejetje zakramentov mladini, ki je včlanjena v komunistični organizaciji, kakor tudi njihovim staršem.

Ta mož izredne inteligence, visoke postave, asketske zunanosti, je užival izredno spoštovanje ne samo kot naslednik sv. Petra, ampak tudi kot razumnik. Vsakdo, ki je bil kdaj v njegovi neposredni bližini, bo priznal, da je že sama njegova pojava vplivala z izredno sugestivno silo.

Ob njegovi smrti oktobra 1958 je legla tiha zaskrbljenost na vse, ki so se zavedali veličine osebnosti Pija XII. in čutili, kako potrebuje ne samo katoliška Cerkev, ampak vse človeštvo Petrovega naslednika. ki mu bo vodnik v teh usodnih časih.

Neposredno pred začetkom konklave 25. oktobra je zastopnik Vatikanskega Državnega tajništva govoril zbranim kardinalom, da naj izvolijo papeža, ki bo „združil v eno Zahodno in Vzhodno Cerkev in bo z ljubeznijo odgovarjal vsem klicem in prošnjam njegovih otrok. Novi papež naj bo tudi most med vsemi narodi, tudi med tistimi, ki zavračajo, odklanjajo in preganjajo krščansko vero. Novi papež naj se trudi med njimi vzpostaviti tisti pravi mir, ki more obstajati le v uspehih, tišini in napredku med narodi.“

Izvoljen je bil beneški patrijarh kardinal Angelo Roncalli, 77 let star. Med kandidati, odnosno med imeni tistih kardinalov, katerim je javnost pripisovala največ verjetnosti, da bodo izvoljeni, njegovega imena ni bilo. Potemcu plemiške rimske rodovine je tako sledil kmečki sin. Mnogo jih je v tihi bojzani ponavljalo: Teško bo voditi Cerkev za takim papežem, kakor je bil Pij XII.

Kardinal Roncalli si je kot 262. Petrov naslednik nadel ime Janez XXIII. in je v nastopnem govoru med drugim dejal: „Posebno mislimo na škofo, duhovnike in vernike, ki žive tam, kjer teptajo svete pravice Cerkev. Prosim Boga, da razsvetli razum preganjalcev, da bodo vsi dosegli svobodo. Z očetovsko ljubeznijo objemamo Zahodno in Vzhodno Cerkev...“

Ni bilo dolgo, ko je novi poveljnik Cerkev začel vzbujati ne le pozornost svoje okolice, ampak tudi vsega katoliškega sveta in kmalu tudi vsega sveta. Prelamljati je začel z nekaterimi tradicionalnimi formalnostmi in začel delati poteze, ki so se zdele nenavadne. Vse to pa z nasmehom in z dobrodušno dobrotljivostjo. Njegov preprosti nasmehek in dobrodušnost sta lastna tistemu, ki ve, da je močan. Zato je z mirnim nasmehom delal drzne poteze. In ker je poznal dobro slabosti nasprotnikov Cerkev, predvsem komunistov, je tudi njihove hrupne grožnje sprejemal z nasmehom. Zavedajoč se svoje moči, da ima v posesti resnico in kot poglavar katoliške Cerkev s 500 milijoni

PAPEŽ JANEZ XXIII. UMRL

Zdrava Marija,
upanje sveta,
Zdrava, najslajša,
Zdrava, najmilejša,
Zdrava,
polna dobrote,
Zdrava,
Devica Marija,
Varuj me ob uri
moje smrti.

Angel varuh,
ki si ga mi dala
v moje varstvo,
naj me vodi tja,
kjer Ti pravični
pojejo hvalnice.

Varuj me ob uri,
ko bo moje telo
otrpnilo,
da ostanem rešen
druge smrti
in da bo
moja večna duša
počivala v miru
v Tvojem naročju.

To molitev je papež Janez XXIII. molil na dan svoje smrti, ko je bil zadnjikrat pri polni zavesti. Bila je vse življenje tudi njegova najljubša molitev.

nikov, je prešel v ofenzivo. Toda ne tako, da bi kazal na slabosti brezbožnega, razkrajajočega se komunizma in udarjal po njem. Ne. Šel je v ofenzivo proti brezbožnemu komunizmu tako, da je govoril kakšen naj bo katoliški, krščanski in svobodni svet, da bo prinesel človeštvu blagostanje in srečo, kakršne mu komunizem ne more dati. Mater et Magistra. Oprt na temelje, ki so jih postavljali njegovi predniki, je preprosto in jasno pokazal na „nove probleme socialnega vprašanja“ ter določno pokazal pot k „obnovi družbenega življenja v resnici, pravici in ljubezni“.

Cerkveni koncil, začel 11. oktobra 1962 je tako pomemben, da bo šele čas odkril vso veličino tega dogodka. Nikdar še ni bilo v zgodovini koncilov zbranih toliko cerkvenih dostojanstve-

nikov in to tako različnih narodnosti in ras. Pod belimi mitrami smo videli bele, črne in rumene obraze častitljivih udeležencev tega koncila. Še nikdar ni bila tako poudarjena vesoljnost koncila.

V okrožnici Mir na zemlji pa je zbral neizpovedno zakladnico idej in smernic. Vsem prinaša luč prave poti za resnični mir in obnovo družbe: posamezniku in družini, narodom in državam, oblastnikom in vladarjem. Znanstvenikom in politikom. Vsi, prav vsi, bodo mogli črpati iz te zakladnice.

Malokateri papež je v tako kratki dobi tako živo in globoko posegel v razvoj katoliške Cerkev, v njen odnos do narodov in veroizpovedi, kakor je to storil Janez XXIII. Malokateri je tudi s tako preprosto prepričevalnostjo pokazal človeštvu smer, ki ga bo pripeljala k časnim in večnim srečam. M. S.

Ob 19,49 uri po rimskem času (ob 15,49 po argentinskem) je Vatikanski tiskovni urad v ponedeljek dne 3. junija obvestil na Trgu sv. Petra zbrano ljudsko množico 300.000 ljudi, ki je prisostvovala sv. maši na prostem za papeževo ozdravitev, da je bolnikovo stanje še naprej težko in da tudi zelo težko diha. Komaj 10 minut zatem je prišlo iz istega mesta naslednje žalostno sporočilo: V dušo globoko presunjeni dajemo naslednje žalostno obvestilo: Vrhovni poglavar Janez XXIII. je umrl. Papež dobre volje je pobožno in resno umrl v svojem stanovanju apostolske vatikanske palače danes 3. VI. ob 19,49 1963 v blagi navzočnosti svojih najintimnejših sodelavcev in zdravnikov, potem ko je prejel zakramente sv. rimske Cerkev.

Ob tem sporočilu je zbrana množica padla na kolena ter s solzami v očeh začela moliti za dušo svojega tako priljubljenega „ljudskega papeža“. Papeževo smrt so v Rimu oznanjali tudi zvonovi po vseh rimskih cerkvah, v svet je pa to žalostno sporočilo oddajala neprestano vatikanska radijska postaja v 80 jezikih. Med temi tudi v slovenščini. Povsod je povzročalo globoko žalost za izgubo tako velikega papeža. kakor jih je malo imela kat. Cerkev.

Janez XXIII. je umrl potem, ko je vladal kat. Cerkvi samo 4 leta, 7 mesecev in 6 dni, pa je v tem tako kratko odmerjenem času po svojih delih postal papež miru, edinstva katoliške Cerkev, papež vatikanskega koncila, papež ljubezni med narodi in papež zagovornik trpečih nižjih ljudskih slojev v svetu. Zato se je ob njegovi smrti, kakor redkokdaj poprej, v žalosti za njim združil resnično ves svet. Ne samo katoliški. ampak tudi nekatoliški.

Življenjska pot papeža Janeza XXIII.

Pok. papež je bil sin vernih, dobrih, preprostih in revnih kmetijskih zakončev Roncalli v vasi Brusico, fara Soto Il Monte, v škofiji Bergamo v Lombardiji. Rodil se je 25. novembra 1881. V hiši je bilo 13 otrok. Ime so mu dali Angelino. Doma je hodil v farno šolo, kjer je bil med učenci najboljši. Zanimal se je zlasti za verouk in cerkveno petje. Zato je z domačim župnikom rad prepeval v cerkvi psalme in druge cerkvene pesmi. Domači župnik Don Francesco in njegov sosed župnik Don Pietro Boliso sta ga pripravila nato za izpit za sprejem v malo semenišče v Bergamu. Ker so bili Roncallijevi starši revni, sta ga omenjena župnika tudi v semenišču vzdrževala. Za njegovo vzdrževanje so pa prispevali tudi Roncallijevi sosede. V ta zavod je vstopil leta 1892. V letih 1899 in 1900 je mladi Roncalli z najboljšim uspehom končal v Bergamu modroslovje, nakar so mu predstojniki izposlovali podporo iz posebne ustanove za nadaljevanje študija v Rimu. V večno mesto je odšel leta 1900. Dve leti pozneje je moral na odsluženje enoletnega vojaškega roka v Bergamo. Postal je podčastnik. Po vrnitvi v Rim je štiri leta zatem postal doktor bogoslovja. Med študijem v Rimu se je pričel tudi francoščine, ruščine, grščine in turškega jezika. Ves čas se je tudi poglobljal v študij socialnih vprašanj, kakor je priporočal vsem vernikom in vsemu svetu tedanji veliki socialni papež Leon XIII., ki je umrl leta 1905.

Angelo Roncalli je postal duhovnik 10. avgusta 1904. Istega dne ga je sprejel v avdienco papež Pij X., ki je bil tudi Roncallijev bližnji rojak iz Bergama. Novo mašo je pel tri dni pozneje. Ob čestitanju mu je tedaj krajevni zdravnik napovedal, „da bo še papež“.

Kot novomašnik je postal osebni tajnik bergamskega škofa. Na tem mestu

je ostal 10 let. Na škofijski sinodi v Milanu se je seznanil z načelnikom Ambrozijanske knjižnice v Rimu dr. Ahilom Rattijem, poznejšim papežem Pijem XI. ter postal njegov prijatelj. Med prvo svetovno vojno in po smrti krajevnega ordinarija je ostal skoro sam v bergamskem semenišču, v katerem je ves čas predaval kar tri predmete: patnologijo, dogmatiko in cerkveno zgodovino. Toda leta 1915 so tudi njega poklicali v vojsko kot vojaškega kurata. Na raznih bojiščih je bil vse do konca vojne. Leta 1920 je bil pozvan v Rim, kjer so mu v Vatikanu zaupali vodstvo ustanove za misijonsko delovanje in pomoč. Od leta 1921 do 1925 je načeloval Osrednjemu svetu za širjenje vere. To mesto mu je odpiralo pot na vse višje položaje. Februarja 1922 je umrl papež Benedikt XV. Za njegovega naslednika je bil izvoljen Roncallijev osebni prijatelj dr. Ahil Ratti — Pij XI. Pri njem je dosegel, da je Družbo za širjenje vere proglašil za papeško ustanovo. Tedaj je začel izdajati tudi misijonski list z naslovom „Širjenje vere po svetu“. Leta 1924 je bil Roncalli imenovan za člana Glavnega vrhovnega sveta za širjenje vere in dobil tako nadzorstvo nad vsemi narodnimi organizacijami Družbe za širjenje vere. Kot tak je tedaj obiskal Francijo, Belgijo, Holandijo in Nemčijo. Za sveto leto 1925 je na papeževo željo priredil svetovno misijonsko razstavo.

Leta 1923 je bil Roncalli imenovan za apostolskega administratorja v Bolgariji in za naslovnega nadkofa. V Bolgariji je razvijal vsestransko delavnost vse do leta 1935. Med tem časom je priredil dve romanji Bolgarov v Rim. Iz Sofije je Roncalli odšel za apostolskega legata v Grčijo in Turčijo. Med tem je leta 1939 umrl njegov prijatelj papež Pij XI. ter je dne 12. marca 1939 bil izvoljen za njegovega naslednika kardinal Pacelli — papež Pij XII. Ta je izdatno podprl Roncallijevo delavnost zlasti med vojno v Grčiji, ko so deželo imeli zasedeni Nemci. Papež Pij XII. je nato 23. decembra 1944 imenoval Roncallija za papeškega nuncija v Parizu. Generalu De Gaulleu je izročil papeževe poverilne listine prav na novo leto 1945. Tudi tu je razvijal veliko delavnost, zlasti je rad zahajal med kmeti in delovno ljudstvo. V začetku leta 1953 je najprej postal kardinal (12. januarja) tri dni nato ga je pa papež Pij XII. imenoval za beneškega patriarha. Za papeža je bil izvoljen 28. oktobra 1958, 4. novembra istega leta je pa bil v baziliki sv. Petra slovesno kronan.

Na umrlega papeža vežejo Slovence še posebno dragi spomini, kajti leta 1926 in 1927 se je na svojem potovanju v Bolgarijo za več dni ustavil v Ljubljani pri škofu dr. Jegliču. Že tedaj se je zanimal zlasti za Apostolstvo sv. Cirila in Metoda, ki ga je ustanovil škof Anton Martin Slomšek.

Janez XXIII. kot papež

Ko je bil kardinal Angelo Roncalli izvoljen kot beneški patrijarh za papeža, si je izbral ime Janez XXIII. Sam je dejal, da je to storil zato, ker so bili vsi papeži s tem imenom zelo kratko dobo na krmilu sv. Cerkev. Kot vrhovni poglavar Rimske kat. Cerkev je opravil obširno vredno delo. Zlasti taka, ki so ga prikazala kot izredno dobrega dušnega pastirja vseh ljudi na svetu, pobornika za edinstvo Zahodne in Vzhodne Cerkev, za mirno sožitje narodov na svetu v medsebojni ljubezni in spoštovanju človeškega dostojanstva ter njegove svobode. V ta namen je izdal vrsto okrožnic, od katerih sta najvažnejši njegova socialna enciklika Mater et Magistra, ki je bila izdana na vati-kanske stroške tudi v slovenskem prevodu v posebni knjigi, ter njegova nič manj važna Mir na zemlji, ki v neuradnem prevodu izhaja v slovenščini v Svobodni Sloveniji. Za največje in najvažnejše svoje delo je pa pok. papež smatral vati-kanski koncil, ki se je začel lani, bil nato proti koncu leta prekinjen ter bi se moral nadaljevati 8. septembra letos.

S svojo delavnostjo se je uvrstil med največje papeže rimske katoliške Cerkev.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Slovenski vernih duš dan

Slovenska ideološka emigracija v svobodnem svetu se je na binokšno nedeljo, dne 2. junija, po vsem svetu z globoko pieteto spominjala vseh slovenskih žrtev: tistih, ki so med vojno padli kot žrtve komunističnega nasilja in morije, in tistih, ki so jim bili vrnjeni v mučenje in pokolj meseca maja in junija leta 1945, kakor tudi tistih, ki so izgubili svoja življenja pod okupatorjem na domačih tleh ali po koncentracijskih taboriščih.

V Buenos Airesu je bila spominska proslava v dvorani Slovenske hiše. Oder je bil za spominsko slavnost lepo okrašen po zamisli Toneta Oblaka. V ospredju je bil visok z bršljanom porasel steber, iz katerega je gorel ves proslavo plamen v počastitev slovenskih žrtev. V ozadju so bili obrisi Kalvarije s tremi križi, na levi strani pa z bršljanom okrašen in na steno pripet domobranski znak.

Občinstvo je dvorano povsem napolnilo. Bilo ga je toliko, da je ostalo še v pokritem prostoru pred dvorano. Na proslavi smo videli člane Narodnega odbora za Slovenijo, predstavnike slovenskih demokratičnih političnih strank, predstavnik organizacij slovenskih demokratičnih izseljencev, zastopnike izseljenškega tiska, bivše protikomunistične borce s svojimi častniki in številne rojake z vseh slovenskih naselij Velikega Buenos Airesa. Vsa izseljena Slovenija je izkazala dolžno čast slovenskim žrtvam in junakom. Odrasli, mladina in otroci.

Prireditelj je bila po zamisli režiserja Janeza Špeha, kulturnega referenta društva Zedinjena Slovenija, ki je spominsko proslavo tudi organiziral. Zato je spominsko proslavo tudi začel predsednik Zedinjene Slovenije

prof. Lojze Horvat.

V pozdravnem govoru se je najprej rojakom zahvalil za udeležbo, nato pa vse naprosal, naj bi s te spominske proslave odšli še bolj utrjeni v idealih, za katere so darovale svoja življenja vse slovenske žrtve. Spomin nanje mora ostati vedno živ in prehajati iz roda v rod, z njim pa tudi delo in boj za lepšo bodočnost slovenskega naroda v svobodi in demokraciji.

Spominski govor na letošnji proslavi je imel član odbora društva Zedinjena Slovenija

Božo Fink

Bil je poln lepih in globokih misli, s katerimi je počastil spomin slovenskih žrtev ter opozoril rojake na dolžnosti, ki jih imajo do njih ter do slovenskega naroda.

Med drugim je izjavil: „Spet smo zbrani ob grobu, ki nam je najdražji.

Obiskat smo prišli očete, moža, brata, sina, ki je padel v obrambi naravnih vrednot in duhovne svobode. Poklekujemo na grob matere, sestre, hčere, ki je dala življenje, ker ni hotela sprejeti novega reda, ki se je vsiljeval. Spominjamo se svojca ali prijatelja, ki je bil žrtev zločinske volje ali strahopetnosti zunanjega sovražnika. Vsakdo od nas prinaša svojo bolečino, prižiga svečo v spomin dragega bitja in pomoli za njegovo dušo.

Ta dan pa je tudi naš skupni spominski dan. Kot skupnost ohranjamo živ spomin na tiste, ki so živeli med nami, polni zaupanja v Boga in vase in iskali življenjsko srečo. Ko pa se je dvignil vihar nad našo zemljo in grozil, da uniči tiste vrednote, ki so nam bile najdražje, so pozabili nase in se popolnoma posvetili skupnim idealom. To svojo pripravljenost so ohranili do konca in jo potrdili z najvišjo žrtvijo, žrtvijo življenja.

Danes, kot vsako leto, proslavljamo moralno veličino naših nepozabnih, proslavljamo kot zmagovalce duha nad snovnostjo. Izgubiti življenje ni najhujša nesreča in ohranitev življenja za vsako ceno je včasih lahko velika sramota. Naši mrtvi so nam zato v ponos. V dneih preizkušnje naš narod ni klonil, ni ga bilo strah telesnega trpljenja, ni se bal tega, da ga svet ne bo razumel, ampak bo ob čast in dobro ime. Lahko bi bilo takrat reči „da“, zatajiti vse tisto, kar se je vraslo v narodno dušo iz krščanstva in tradicije in v teku stoletij v njej obrodilo. Lahko bi klonili glave pred samozavci, ki so kot obsedeni vsiljevali nov red; pa vendar pretežko, ker bi to pomenilo izdajstvo in priznanje notranjega nerada. Novi red, nova svoboda — puhlice, prazne besede, doneč bron in nič drugega. Ne, tega nismo mogli sprejeti; zato se je bilo treba upreti vsiljevanju tuje učnosti. Razmere so bile take, da ni bilo mogoče ostati za pečjo. Obramba naravnega moralnega reda in uveljavljanje duhovnih vrednot je bila sveta dolžnost.

Zato ta spominski dan ni samo žalna priložnost, ampak nam je bolj dan proslavitve moralne zmage duha nad sebičnostjo, malodušjem, obupom, lenobo, sovraštvom. Naši mrtvi niso propadli, ampak so zmagali; in zmagali smo mi, čeprav smo se raztepli po svetu. To nikakor ni prazna tolažba, ampak ima globok smisel in vsebino.

Spominski dan naših mrtvih mora biti dan spomina na žive. Kako živimo, kaj mislimo in čutimo, ali smo trdno v fronti duha in prave svobode? Ali v nas še zmagojuje moralne sile, smo še zmagovalci nad močmi materialističnega mračnjastva? To je za nas najvažnejše vprašanje. Če je odgovor nanj negativen, potem smo borbo dokončno izgubili, ne ker bi bili poraženi od z-

naj, ampak, ker smo se sami izneverili idealom, za katere so tisoči dali življenje. Nobenega pomena ne bi imelo to, da smo si rešili življenje, če dopustimo, da nam duha oziroma vzdušje zmaterializiranega sveta, v katerem živimo. Nasprotno je naša javna dolžnost, da postavljamo vedo in povsod na prvo mesto duhovne vrednote, zaradi katerih edinih je življenje vredno, da ga živimo.

Ko odklanjam komunistično ideologijo in usuznjemst domovine, pa nas ne sme napolnjevati negativno razpoloženje. Eno je natak in sistem, drugo pa so ljudje. Napačno je, če se razpoloženjsko odtrgamo od slovenstva v celoti. Kdor bi tako ravnal, bi pomenilo, da je obupal nad narodom in njegovo zdravo življenjsko silo. Z narodom je treba živeti naprej, globoko občalovati njegovo bolezen, katere simptom smo tudi mi, in delati za ozdravljenje. Če se hočemo kot narodna skupina ohraniti, moramo prisluskovati utrupi živega srca in opazovati pot tistih globokih silnic, ki morda neopazno in proti volji oblastnikov vodijo celotno v novo zgodovinsko dobo.“

V nadaljnjih izvajanjih je opozarjal na nemogućnost vrnitve na stanje, ki je bilo leta 1941 ter poudarjal, da živimo na prelomnici zgodovine. „Kdor hoče nazaj v prejšnjo stanje, je res reakcionar, ki svojega ne bo dosegel, obenem bo pa lahko močna ovira zdravemu iskanju novih poti. Naša protirevolucija ne sme biti odpor proti revoluciji, ampak mora biti nova, zdrava revolucija, ki naj prinese našemu življenju nov smisel in mu da novo vsebino.“

Svoja miselno globoka izvajanja je zaključil s pozivom na veselje, ker „smo na poti zmage. Ali je pri tem važno, če se mi osebno udeležimo triumfa? Pred očmi smo vendar imeli zmago dobrega, tudi če sami propademo. Tisoči naših bratov so izgubili življenje zato, da bi zmagovali dobro. Njihova žrtve ni bila zaman. Tudi naše osebne odpovedi morajo imeti ta namen. Če zmaga dobrega zahteva od nas, da se odpovemo začasno javnemu priznanju za našo nekdanjo borbo, potem moramo sprejeti tudi to, pa ne bomo padali v razočaranje in obup. Če zmaga je objektivno dobro, zmaga je naša stvar. In to nam je vendar dovolj.“

Postavimo torej na tem grobu naših bratov in sestra spomenik, ki naj stoji v vsakem izmed nas, trden naj bo, neomajen v načelih, naj ga ne razjeda dvom in zagrenjenost; in naj bo ves odprt, da sprejema novih, čeprav večnih žarkov, ki mu bodo dali novo življenje za boljšo bodočnost. Tako bomo res vredni, da kličemo slavo našim junakom in dočakamo boljšo srečo slovenskega naroda.“

„Na vekomaj jim bodo grobovi trdno stali...“

To je bilo geslo dramskega spominskega prizora, za katerega je zbral in uredil besedilo pesnik Črtimir. V njem je bilo prikazano gorje, ki se je zgrinjalo nad slovensko domovino od leta 1941 pa vse do pokolja slovenske narodne vojske leta 1945. Kot recitatorji so nastopale že znane moči z naših odrov Miha Gaser, gdč. Fani Grum, Maks Nose, Janez Perharič, Lojze Rezelj in recitatorski zbor srednješolk ter fantovskih in dekleških organizacij. Podajanje prizora je pojasnjeval pevski zbor Gallus s pesmimi „Ko zapele so mi ptičke“, „Lipa zelenela je“, „Naprej zastave Slave“, „Legionarji“ in „Jaz sem življenje in vsajenje“.

Spominski dramski prizor je bil res doživeto in občuteno podan, k čemur je pripomogla režiserska spretnost g. Špeha ter je na vse napravil najgloblji vtis.

Sv. maša za slovenske žrtve

Imel jo je direktor g. Anton Orehar, med njim so pa peli člani pevskega zbora Gallus.

V cerkvenem govoru je g. direktor poudarjal potrebo ideologije. Med drugim je izjavil: Vsakoletni spominski dan naših žrtev, ki je njihov in naš praznik, nam vedno bolj nalagata dolžnost, da si utrdimo in določimo ideologijo tega, kar obhajamo.

Zatrđiti moramo tri resnice, ki naj bodo naš program vsega, kar hočemo ustvariti in ohraniti.

1. Vodstvo duha. Z naravnimi modroslovnimi resnicami o duhovnem človeku in nad njim bivajočemu Bogu. Potrebno je poudariti to, kar smo zaživel v čas, ki ga obvladuje materializem z zatrevanjem snovnih dobrin, njih pridobivanja, množenja in prekomernega uživanja, ki zamori v človeku vse, kar je najbolj njegovega in zanj najvišjega: njegovo duhovno bitnost in plemenitost. Nadaljevati moramo z vero v osebnega Boga v svetu, zatrđiti vero v razodetje, ki nam pokaže Boga v nebesih in naše mesto ob njem. Spomniti se, da brez sodelovanja z milostjo po molitvi, maši in zakramentih ter pokoro z dobrimi deli svoje življenjske naloge ne bomo zmogli ter izgubili tudi zadnji cilj življenja, ki je hkrati naša osebna večna sreča.

2. Rast iz tradicije — izročila. Ne smemo se obnašati kot otroci, da bi ob mastopu novih stvari, zavrgli to, kar smo dobrega imeli. Velja to za naše versko prepričanje in za naše prepričanje. Ne smemo opustiti izvrševanja svojih verskih dolžnosti, ki nam prepričanje ohranjajo in poživljajo, kakor tudi ne narodnega jezika in narodovih navad, ki nam pomagajo ohranjati slovenskega duha. Velja to za odrasle, velja dvakrat za otroke. Samo po rasti iz zdravih izročil preteklosti, si bomo mo-

gli zgraditi in ohraniti še naprej svoje versko prepričanje in zavestno narodno življenje.

3. Akcija — delovanje. Ker smo prišli iz boja in trpljenja trudni, je nevarno, da obstanemo, z delom prenehamo. Samo z našim delom bodo otroci, mladi na sploh, ostali in živeli kot kristjani in Slovenci. Poskrbeti moramo torej z akcijo zase in za pripravo teh, ki pridejo za nami. Z njimi moliti, z njimi slovensko govoriti in misliti, potem moremo o obstoju slovenskega naroda in njegovega krščanstva v tujini upati.

Svoj govor je zaključil z besedami: „Ko dames za žrtve molimo, da se jih Bog usmili, naj bodo mrtvi v grobeh, ali živi v domovini in v svetu, prosimo tudi zase, da utrdimo zdravo ideologijo našega boja in življenja: Duha, izročila in akcijo.“

Po sv. maši je g. Orehar ob asistenci gg. župnika Gregorija Malija in dr. Alojzija Starca ter bogoslovcev za slovenske žrtve izmolil še molitve Reši me.

S tem je bila skrbno in pietetno pripravljena spominska proslava slovenskih žrtev v Buenos Airesu zaključena.

IZ TEDNA V TEDEN

Vojaška vlada v Peruju je dala ameriški vladi zagotovo, da bo 8. junija v resnici izvedla volitve.

V Venezueli so komunistične „oborožene sile narodne osvoboditve“ po izteku premirja, ki je bilo določeno dne 15. maja, objavile „vojno na smrt Betancourtovi vladi ter strankama Demokratiški akciji in kršč. demokratiški stranki COPEI“.

V Brazilu imajo stavkovno gibanje osebja letalskih družb ter ostalega prometnega osebja. Zaradi stavke je močno prizadeto že tako slabo gospodarsko stanje države. Predsednik dr. Goulart je napovedal nacionalizacijo vseh ameriških elektrarn in drugih važnih obratov.

Kennedyjeva vlada bo predložila svojim evropskim zaveznikom v NATO ustanovitve posebne mednarodne atomske mornarice POLARIS s posadkami evropskih zaveznikov.

Kanadske oblasti so prijele več članov teroristične skupine, ki ima za cilj osvoboditev države Quebec in njeno proglašenje za samostojno in neodvisno državo.

V Parizu so imeli prejšnji teden na obisku švedsko kraljevsko dvojico, v Londonu bo pa v gosteh od 8. do 12. julija na angleškem dvoru grški kraljevski par. V Londonu so levičarsko usmerjeni Grki napovedali, da bodo tedaj priredili demonstracije.

De Gaulle bo 5. in 6. julija na obisku pri dr. Adenauerju v Zahodni Nemčiji. Obiski francoskih in nemških državnikov so predvideni v sporazumu, ki sta ga v začetku letošnjega leta podpisala De Gaulle in dr. Adenauer. Ta dogovor je za nemškimi parlamentom prejšnji teden odobril tudi zahodnonemški senat. Sedaj čaka še na odobritev v francoskem parlamentu.

Dunajski nadškof kardinal Franz Koenig je izjavil, da ni pričakovati, da bi madžarski kardinal Josef Mindszenty v kratkem zapustil madžarsko prestolnico in prišel v Rim, ker da so nastopile težave.

Aldo Moro, glavni tajnik italijanske kršč. demokracije, nadaljuje s predstavniški polit. strank razgovore za sestavo nove vlade. Nenni mu je za nadaljnje podpiranje vlade sporočil pismo zahtevno svoje politične skupine. Glavne so: sprejetje še nekaterih agrarnih in socialnih zakonov ter izvedbo volitev v pokrajinske parlamente. Moro pa od Nemških socialistov zahteva popolno ločitev od komunistov tudi po občinih in sindikatih, kakor tudi v bodočih provincijskih parlamentih in vladah.

V Vzhodnem Pakistanu je prejšnji teden divjal ciklon s hitnostjo nad 200 kilometrov ter povzročil strahovito škodo. Zahteval je do 50.000 človeških žrtev, okoli 2 milijona ljudi je pa ostalo brez strehe.

Pri volitvah v Keniji je zmagal Jemo Kenyata, ki je pred 10 leti ustanovil zloglasno teroristično organizacijo Mau Mau Na predlog angl. guverniranja je sestavil tudi prvo kenjsko vlado.

V sovjetski zun. politiki pričakujejo spremembo kurza v tem smislu, da bo Moskva skušala evropske politične probleme urejati z državami zahodne Evrope same brez ZDA. V Moskvi ne eni strani priznavajo, da je Zahodna Evropa postala politična velesila, s katero je treba računati na drugi strani pa z novo politično smerjo zasledujejo svoj neprestani cilj, da bi zrahljali zveze med zahodnimi zavezniki.

PAPEŽ JANEZ XXIII. UMRL (Nadaljevanje s 1. strani)

Papeževa bolezen in smrt

O papeževi bolezni so začeli govoriti že lansko leto ob koncilskem zasedanju. Sam je potožil o slabem stanju svojega zdravja proti koncu lanskega leta, ko si sam ni več dajal dolgega življenja. Ob neki priložnosti je izjavil: „Eno leto ni dolg čas. Lahko me več ne bo, toda če me ne bo, bo tu gotovo drug papež.“ Zatrjeval je tudi, da vedno misli na smrt in „da je vsak trenutek pripravljen stopiti na drugo stran“.

Zdravstveno stanje se mu je zaradi raka letos še poslabšalo zlasti v zadnjem času, ko so nastopile močne notranje krvavitve, ki jih ni bilo mogoče več ustaviti. Zaradi tega je papež kljub temu, da je bil močne postave s popolnoma zdravim srcem, telesno zelo oslabil in ni mogel od zadnjega četrtka zapustiti več postelje. Tedaj namreč se mu je bolezen tako poslabšala, da je padel v nezavest in začel se je veličasten papežev boj s smrtjo, kateri je končno podlegel na binokšno ponedeljek ob napovedani uri zvečer.

Med agonijo je prihajal ponovno in ponovno k zavesti. Čeprav je čutil izredne bolečine — odklonil je injekcije morfija za njihovo ublažitve — je govoril s svojimi najožjimi sodelavci iz kardinalskega zbora, se zanimaj za tekoče cerkvene zadeve, kramljal v domačem dialektu s svojimi tremi brati, ki so prišli k njegovim bolniški postelji iz Bergama, se pogovarjal dolgo s svojim spovednikom msgr. Cavagno ter drž. tajnikom Cicognanijem. Svoje brate je vsakega posebej objel in blagoslovil. Dajal je izjave, ki so presunjale

ves svet in ga družile v globoki boli okoli njega. Tako je med drugim dejal: „Lahko korak za korakom opazujem svojo smrt. Sedaj vidim, da se bližam koncu.“ Posebno ganljivi so bili trenutki v petek prejšnji teden. Zdravniki so tedaj papežu odkrito povedali, da za njegovo življenje zdravniška veda nima več rešitve. Papež je tedaj takoj zaprosil za podelitev vseh zakramentov za umirajočega. Ko je prišel k njemu njegov spovednik msgr. Cavagna, ga je sprejel z besedami psalmista „Vesel sem tega, kar sem slišal. Vstopili bomo v hišo Gospodovo“.

Po prejemu poslednjih sv. zakramentov je papež dolgo premišljeval, nato pa zopet poklical svojega osebnega spovednika in ga prosil, naj ostane z Najsvetejšim ob njegovi bolniški postelji, ker želi spregovoriti nekoliko besedi. Zatem je z jasnimi in odločnimi glasom izpovedal svojo vero, svojo veliko ljubezen do Cerkev in za duše. Ponavljal je dalje žrtve svojega lastnega življenja za dober izid ekumenskega koncila in za mir med ljudmi. Posebno ljubo se je spominjal zatem koncilskih očetov in izrazil prepričanje, da se bo ta „velika želja izpolnila“. Dalje se je zahvaljeval svojim sodelavcem. Posebno je omenjal člane svetega kolegija, rimsko kurijo, vse kraje, kjer je služboval od Bergama naprej, nato govoril o svojih starših, bratih, sestri in sorodnikih in o domači fari Soto il Monte.

Ob teh papeževih besedah so imeli vsi navzoči oči zalite s solzami, zlasti, ko je znova s poudarkom izražal svojo prošnjo Bogu „Ut unum sint“ (Da bi bili eno). Zatem je prosil za odpuščanje vse, ki mislijo, da jim ni kaj prav napravil. Vse zagotavlja, da jih je imel

rad in da jim je vedno želel in želi tudi sedaj samo vse najboljšo. Znova je naročil naj sporoče njegovo zahvalo vsem kardinalom, vsem škofom, vsem misijonarjem po svetu, svojega nečaka Giovannija Batista Roncallija pa je naprosal, naj odnese njegove pozdrave vsem njegovim sorodnikom in vsem faranom v rojstni župniji.

Zatem pa je znova ponavljal izreke iz psalmistov ter vzkliknil „Jezus, ti si vsajenje in življenje“. Neprestano je krepko držal v svojih rokah križ in ga poljubljal. S slabotnim glasom je ponovil: „Pred svojim odhodom vam želim še vsem reči svojo zahvalo. Sem žrtev na oltarju za Cerkev, za koncil, za mir med narodi.“

V zadnjih dneh je med boleznijo zaprosil tudi za časopis. Dejal je, da bi rad videl, kaj pišejo o njegovi bolezni. Ko je vzel časopis v roke, je bil na prvi strani velik napis „Papež umira“ s podnaslovom „Dobro pripravljen na srečanje s Stvarnikom“. Ob tej ugotovitvi mu je obličje zalila blaga milina in je dejal: „To je najboljša novica, kar sem jih doslej bral o sebi v svojem življenju.“

Tako pripravljen na srečanje z Bogom je sveti oče zapustil ta svet.

Listi navajajo, da so bile verjetno zadnje papeževe besede naslednje: „Nadaljevali se bomo ljubiti in nebesih... želim se vrniti k svojemu Bogu... Sedaj me pa pustite samega z Bogom...“

Zgodilo se je tudi tako, kakor je sam napovedoval, da bo umrl ponoči. V tem pogledu je dejal: „Moja ura bo prišla ponoči, kajti podnevi se moram baviti z zadevami svete Cerkev.“

Ob njegovem odhodu „h Gospodu“ so bili zbrani okoli njegove smrtne poste-

lje njegovi trije bratje Saverio, Alojz in Alfred, sestra Asunta, njegov spovednik msgr. Cavagna, drž. tajnik Cicognani in zdravniki.

Zalost po vsem svetu

Smrt papeža Janeza XXIII. je zavila ves svet v žalost. V Vatikan prihajajo brozjavni izrazi sožalja vladarjev iz vseh delov sveta. Med prvimi so prišla od Kennedyja, angleške kraljice, francoskega predsednika De Gaulleja, zahodnonemškega kanclerja dr. Adenauerja in predsednika Luebkeja. Prav tako pa tudi iz držav za železno zaveso iz Moskve od Hruščova in drugih kom. držav.

Na mrtvaškem odru

Po smrti Janeza XXIII. so v vaticanski palači uredili vse juridične formalnosti, ki so predpisane za primer smrti cerkvenega poveljarja. Odvzeli so mu med drugim papeški prstan in pečat zaradi zlomitve, ga oblekli v papeški ornat in položili na mrtvaški oder v veliki sprejemni dvorani. V terek so njegovo truplo v krsti prenesli v veličastnem nočnem pogrebnem sprevodu v baziliko sv. Petra in ga pred glavnim oltarjem položili na mrtvaški oder. V četrtek zvečer ga bodo začasno položili v kriptu blizu groba papeža Pija XI. Tu bo njegovo telo počivalo tako dolgo, dokler ne bodo uredili grobnice v baziliki sv. Janeza Lateranskega, kamor ga bodo potem prenesli.

Uradno devetdnevno žalovanje v Vatikanu za umrlim papežem se bo začelo v petek. Kardinalski zbor je pa med tem že začel pripravljati sklicanje konklava zaradi izvolitve novega papeža.

IVAN AVSENEK

NAROD IN DRŽAVA

V „Svobodni Sloveni“ smo že poročali o anketi srbske revije „Naša Reč“, ki izhaja v Londonu. V tej anketi podajajo svoje poglede razni javni in politični delavci v izseljenstvu o bodočih medsebojnih odnosih narodov, ki živijo v Jugoslaviji. Od Srbov in Hrvatov so se doslej vzeležili ankete gg. Vlajič, dr. Pešelj, Gaži, ing. Vučković in Ivanović. Glavne misli njihovih člankov smo v „Svobodni Sloveniji“ objavili v zaglavju „Iz političnega življenja jugoslovanske emigracije“.

V aprilski številki „aše Reči“ letošnjega leta sta bila objavljena v zvezi s to anketo članka Ivana Avseneka in Hrvata ing. Predavca. V naslednjem objavljamo članek Ivana Avseneka v jevodu v celoti.

Nihče ne osporava, da sta narod in država dva različna pojma. To pa ne pomeni da med njima ni zveze, toda mnenja o tej zvezi so različna. Za tiste, ki mislijo, da je vsebina obeh pojmov v glavnem ista, vprašanje odnosov ne obstoja. Po mnenju teh so funkcije države in naroda iste. Nekaj izjem ne pomeni mnogo. Dosledno s tem ne obstoja dejanska razlika med narodnim in državnim edinstvom.

Pristaši tega mišljenja imajo večino, kar je mogoče pojasniti z zgodovinskim razvojem stvari: najprej je obstojala država in šele nato se je rodil narod v današnjem pomenu besede ter se pretopil v državo. To pravilo velja za starejše države, mlajše so se ga pa držale.

Ta istovetnost ima v praksi velike politične posledice. Navajamo samo nekaj primerov: 1. Ne nastaja vprašanje posebne narodne in državne zastave, prisega, himne in vojske in 2. Ne pojavlja se vprašanje kaj je več vredno — narod ali država. Če pa ima narod pri tem še svojo lastno vero, potem je istovetnost popolna.

Vedno se pa ne dogaja, da bi bila narod in država eno. Narod je lahko razdeljen na več držav. V tem primeru narod teži k zedinjenju v svoji državi. Redkokdaj želi ostati v državni skupnosti z drugimi narodi. Dalje lahko obstojajo tudi večnarodne države. Tak primer ustvarja celo vrsto problemov, ki jih enonarodna država ne pozna. V tem primeru sta pojma — narod in država — različna, pri čemer dajejo večji pomen narodu. Državo smatrajo za orodje narodne politike, ki po pravilu izbira med dvema ciljema: ali stremi za lastno neodvisno državo, ali pa z ostalimi narodi k ustvaritvi takšne večnarodne državne skupnosti, ki najbolj odgovarja koristim posameznih narodov članov državne skupnosti. V obeh primerih večnarodna država trpi vsled trenjih trenj tako dolgo, dokler, ali ne razpade, ali pa ne dobi oblike odgovarjajoče federacije ali konfederacije. V teh primerih večnarodna država nima tiste moči, ki označuje enonarodno državo, vsaj ne do njene popolne konsolidacije.

II

Tem splošnim pripombam se vsiljuje vprašanje, kakšna država je boljša, enonarodna ali večnarodna? Splošnega odgovora ni. Vsak odgovor ni toliko odvisen od logike, kakor pa od tradicije, ki je v teku desetletij in stoletij ustvarjala oblike posameznih držav. Vsak narod se navadi na državo, v kateri se nahaja in je brez potrebe ne spreminja. Res, v strukturi svoje države vidi svetle in temne strani, toda nerad jih menja zaradi nevarnosti, kateri se izpostavlja vsaka radikalna sprememba državne zgradbe.

Narod, ki živi v enonarodni državi, je prepričan, da je oblika njegove države boljša, kakor katerakoli druga. O tem je prepričan tembolj, če je taka država bila zmagovavka v vojnah. Zanj večnarodna država ni močna, ker misli, da v njej vsak narod bolj ceni sebe kakor pa skupno državo. Kako more po

njegovem mnenju obstojati država, v kateri imajo posamezni narodi večji pomen kot pa državna skupnost? Prave vrednosti večnarodne države ne morejo razumeti, če se taka država na vse načine ne trudi, da bi prišlo do državnega in narodnega edinstva. Če tega ne dela, potem taka država nima nobene bodočnosti.

Tako mišljenje ni rezultat nobenega ultranacionalizma, ampak tradicije in politične izkušnje. Ker ga pa pogosto opravičujejo tudi z zgodovino, o njegovi pravilnosti ni potrebno razpravljati.

Povsem drugačen je slučaj naroda, ki živi skupno z drugimi narodi v državi, s katero je zadovoljen. Tak narod smatra, da ima iste pravice kot jih ima narod v lastni državi. Razlika je samo v tem, da je del svojih „državnih pravic“ odstopil državni skupnosti, ne pa jih prodal. Teoretično so te pravice ostale njegove. Zaradi tega zanj niso prazne besede kot so narodna zastava, prisega, himna, narodna kultura itd. To čuva kot svoje, kot nekaj, česar mu nihče, pa tudi državna skupnost ne more odvzeti. Istočasno državno skupnost smatra za svojo in jo je pripravljen braniti v vojni. V njegovi duši ni nič raztrgano; državi daje, kar ji pripada, toda čuva svoje. V državni vojski npr. ne gleda pretorijancev, ker ve, da taka vojska brani koristi vseh narodov, ki živijo v državni skupnosti. Gospodarsko edinstvo smatra za temelj svojega blagostanja.

III

Ko je bila leta 1918 ustvarjena Jugoslavija, se je žal malo mislilo na razmerje med narodom in državo. Takrat so mislili, da bodo splošna gesla — moderna in tisti dobi — dovolj močna, da izbrisajo vse razlike v mišljenju.

Za Srbe je narodno in državno edinstvo bilo politična realnost, njim dobro znana iz predvojne Srbije. Za nje je taka Srbija bila ideal stopitve narodnega in državnega edinstva. Srbi so bili tako prepričani o pravilnosti svojega stališča, da niso niti pomislili na možnost, da imajo narodi v severozahodnem delu Jugoslavije povsem drugačno stališče, in da je tudi to stališče rezultat stoletnih političnih izkušenj: V tem oziru med Hrvati in Slovenci ni nobenih razlik. Ta naroda sta živela svoje lastno narodno življenje, ki je bilo povezano z avstro-ogrsko monarhijo, vendar se nista v njej utopila. Toda avstro-ogrski centralizem je izzival stalni odpor, ki se je končno izoblikoval v željo, da se s tako skupnostjo neha in

IV

Vsako greši, ki misli na reorganizacijo Jugoslavije, pa pri tem išče vzgled v raznih federativnih in konfederativnih državah po svetu. To zaradi tega, ker so vse federativne in konfederativne države ene narodne. Te gre za narode, ki se ne boje teorije, da „parceliranje“ države na federativne ali konfederativne enice pomeni parceliranje naroda. V Združenih ameriških državah je 50 držav in noben Amerikanec ni niti pomislil na to, da to pomeni razdelitev ameriškega naroda na 50 delov. Podoben primer vidimo v Švici in v Zahodni Nemčiji.

V Jugoslaviji je položaj popolnoma drugačen. Brez ozira na državno obliko, ki bi jo mogla naša država imeti, bo Jugoslavija neizogibno večnarodna država in zaradi tega je vprašanje njene sestave popolnoma poseben problem, ki ga je treba rešiti tako, da bo rešitev odgovarjala našim posebnim razmeram. Medtem ko se torej v drugih federativnih in konfederativnih državah držav-

ne oblike ne veže z narodnostnim vprašanjem, ampak ostaja v okviru čisto državnoopravne politike, je v Jugoslaviji prav rešitev narodnega vprašanja temelj državne reforme. To se najbolje vidi v vprašanju razmejitev posameznih državnih edinic. Mnogi mislijo, da bi se Jugoslavijo dalo reorganizirati takoj po „razmejitvi“ narodov, toda mi mislimo, da bi to bila napačna pot. Najprej je treba izdelati organizacijo države nakar bo „razmejitev“ mnogo lažja, ker bo v tem primeru vsakdo vedel, kaj ga čaka v državni skupnosti in v državni edinici. Narodi v federativnih državah ne živijo samo od meja, ampak predvsem od razmerja med državnimi edinicami in državno centralo. Iz vsega, kar smo povedali, izhaja, da so žrtve, ki jih posamezni narodi doprinesejo zaradi organizacije države, važnejše od žrtve, ki so potrebne za razmejitve posameznih državnih edinic. A prav na tem vprašanju se najmanj dela.

Ne vidimo namreč, v čem bi bila škoda, če bi kdo začel razpravo o tistih političnih kompetencah, ki so potrebne, da bi državna skupnost imela vse karakteristike posebne neodvisne države, pri čemer bi izhodiščna točka bila gospodarsko edinstvo, ki je v našem primeru še manj sporno, ki pa je istočasno tudi najtežje vprašanje v vsaki sodobni državi, brez ozira na njeno obliko. Pri tem poudarjamo, da mora nova jugoslovanska državna skupnost imeti vse elemente državnosti, s katerimi bo v mednarodni politiki sebe predstavljala kot neodvisno državo.

Taka razprava bi takoj dovedla do osnovnega vprašanja, kako si vsak narod Jugoslavije konkretno zamišlja svoje razmerje do drugih narodov in tudi do državne skupnosti in kaj je voljan žrtvovati za skupnost. Morda bo postalo jasno, da je to edina pot — pot žrtve — po kateri se lahko pride do skupne politične filozofije, ki bi bila dovolj močan temelj za državno rekonstrukcijo. V začetku seveda ne bi vse gladko šlo in zato je potrebno, da se razpravlja tudi o ciljih skupne države. Ko bi razprava dosegla soglasnost o ciljih, bi bila pripravljenost za žrtve mnogo večja. Žrtve so torej tesno povezane s postavljenimi cilji, in ti dve stvari zahtevata, da se o njih razpravlja v odgovarjajoči povezanosti.

V

Jasno je, da bi vsaka rekonstrukcija države zahtevala največje žrtve od Srbov. To pa ne zaradi morebitne izgube dominantnega položaja v državni skup-

nosti, ampak zaradi tega, ker bi se pokazala potreba po adaptaciji srbske politične miselnosti novemu političnemu stanju v večnarodni državni skupnosti. Pri tem poudarjamo, da Srbov ne moremo obtoževati, če njihova sedanja miselnost teži k čim popolnejši integraciji naroda in države. Ta miselnost je naravna posledica srbske zgodovine in morda vpliva francoskega pojmovanja: Francija, ena in nedeljiva. Nesporno je, da je srbska politična filozofija srbskemu narodu zagotovila uspehe izražene v zavidno močni narodni zavesti, toda ta filozofija se ni bavila z vprašanjem, ali se ne bi isti uspehi dali doseči tudi z drugimi sredstvi in po drugačni poti.

Zaradi zgoraj povedanega, se Srbi z vstopom v novo državno skupnost leta 1918 niso brigali za posledice, ki bi jih mogel povzročiti obstoj kake druge filozofije, ki ne bi želela integracije naroda in države. Če je kdo o tem tudi mislil, ni dajal odgovarjajoči pomen obstoječemu problemu. Tako sta v državi obstojali dve politični filozofiji brez stičnih točk. V tem pa je bila velika nevarnost, ki je grozila tudi duhovnemu edinstvu. Pomanjkanje duhovnega edinstva je pa prišlo do izražaja leta 1941 na način, ki je najmlajše povedano, pomagal k razpadu države.

Srbi lahko pristanejo na večnarodno državo tudi brez revizije svojega stališča v vprašanju razmerja med narodom in državo. Toda kaj potem? Zopet bi ostali dve različni filozofiji z dosedanjimi posledicami: parceliranje duhovnega edinstva, s čimer bi neizogibno rušili in minirali temelje nove državne konstrukcije.

Odločitev je za Srbe brez dvoma težka. Je pa neizbežna in bi bilo koristno tako za Srbe, kakor tudi za ostale narode v Jugoslaviji, če bi do nje prišlo čimprej.

Za ostale narode Jugoslavije je položaj mnogo bolj kompliciran. Ti so že živeli v večnarodni državi in dobro razločevali med narodom in državo. Oni dobro vedo, kako se mora živeti v državi, ki je ne marajo in ki je proti njim neprijateljsko razpoložena, in take države več ne marajo. Ti narodi vedo, da mora v večnarodni državi obstojati razmejitev kompetenc med centralno oblastjo in krajevnimi oblastmi in tudi ozemeljske meje med posameznimi državnimi edinicami, toda menijo, da morajo meje pomeniti ne cepljenje, ampak spajanje. Nesporno je, da oni narodi bolj cenijo kot državo, vendar se istočasno zavedajo, da je državna skupnost nekaj, kar je tudi njihova last, ki jo je treba braniti pred zunanjimi sovražniki. Vprašanje državnosti zanje dolgo ni bilo izredno važno, kar so mnogi srbski krogi imeli za pomanjkanje drž. zavesti in sebi pripisali dolžnost, da državo vodijo in branijo. Tako stališče so drugi jugoslovanski narodi imeli za žalitev.

VI

Toda stvari so se začele spreminjati pred kakimi desetimi leti. Vse od takrat se zapaža težnja, da se — sledeč srbskemu vzgledu — daje prednost integraciji pojma države in naroda in da se pojm državnosti postavlja na vedno viš-

Mir na zemlji

Neuradni prevod zadnje papeške okrožnice — Nadaljevanje

S pravičnostjo

Odnose med političnimi skupnostmi mora nadalje urejevati pravičnost, kar zahteva, poleg priznavanja medsebojnih pravic, tudi izpolnjevanje medsebojnih dolžnosti.

To se pravi, da če imajo politične skupnosti pravico do obstoja, do lastnega razvoja, do sredstev za njega dosego — in tu se morajo najprej same truditi, — če imajo nadalje pravico braniti svoj dober glas in čast, ki jim pripadata, potem ima tudi vsaka od teh političnih skupnosti dolžnost spoštovati pri vseh drugih vse te pravice in se izogibati dejanj, ki bi jih kršila. Kakor v zasebnih odnosih med ljudmi ni nikomur dovoljeno zasledovati svojih lastnih interesov, tako, da škodi drugim, prav tako v odnosih med političnimi skupnostmi ni dovoljeno nobeni razvijati se in pri tem tlačiti ali pomendirati druge. Tu je na mestu tisti Avguštinov izrek: Če se opusti pravičnost, v kaj se spremenijo kraljestva, če ne v velike rope?

Lahko se seveda zgodi in se tudi dogaja, da trejjo druga od drugo prednosti in koristi, ki jih narodi skušajo pridobiti. Toda razlik, ki pri tem nastanejo, ni dovoljeno reševati s silo orožja, ne s poneverbo ali s prevaro, temveč — kakor gre človeškim bitjem — z medsebojnim razumevanjem, z na-

ške okrožnice — Nadaljevanje
tančnim proučevanjem resnice in s pravičnimi rešitvami.

Postopanje z manjšinami

Sem spada še posebej tendenca, ki se vleče in posplošuje že od 19. stoletja, da namreč posameznim etničnim in narodnim skupinam pripada popolna avtonomija in da tvorijo neodvisen narod. In ker tega, iz različnih vzrokov, vedno ni mogoče doseči, nastanejo etnične manjšine znotraj države same, z vsemi težkimi problemi.

Tu je treba odločno pibiti, da vse, kar preprečuje vitalnost in razvoj takšnih etničnih manjšin, težko krši pravičnost; in to še toliko bolj, če se s takimi dejanji hoče ugonobiti rod.

Pravičnost namreč zahteva, da javna oblast stori vse za procvit človeških vrednot omenjenih manjšin, zlasti njihovega jezika, kulture, tradicij ter gospodarskih sredstev in možnosti.

Treba pa je opozoriti, da člani takih manjšin — bodisi zaradi reakcije proti obstoječemu stanju, bodisi zaradi spominov na minule dogodke — neredko kdaj zahtevajo več kakor je pravično, tako da začenjajo postavljati svoje etnične elemente nad človečanske vrednote, kakor da bi se moral dobiti vse človeške družine podrediti dobrobiti tistega naroda. Je pa pravilno, da znajo oni sami spoznati tudi gotove pred-

nosti, ki jim jih nudi ta njihov poseben položaj, kajti nemalo jim pomaga k izboljševanju stalen stik s kulturo, ki je različna od njihove in katere vrednote morejo tako po malem asimilirati. Toda to je mogoče doseči samo takrat, kadar tisti, ki pripadajo manjšinam, poskušajo prijateljsko sodelovati v šegah in navadah naroda, ki jih obdaja in ne kadar, nasprotno, podžigajo medsebojna trenja, ki veliko škodujejo in zaustavljajo razvoj naroda.

Učinkovita solidarnost

Medsebojne odnose med narodi, ki se morajo sprijazniti z resnico in pravičnostjo, je treba okrepiti s skupno akcijo vseh pa na mnogoteran način povezave; vse to že danes daje velike prednosti v gospodarskem, socialnem, političnem, kulturnem, zdravstvenem in športnem sodelovanju. Pri tem pa je treba vedeti, da nobena javna oblast ne sme ljudje zapirati v svoj lastni narod, temveč mora pospeševati blaginjo celotne politične skupnosti, katera pa se tudi ne more ločiti od blaginje, ki je skupna vsej človeški družini.

Posamezne narodne skupnosti s ščitjenjem svojih lastnih interesov ne smejo ne samo škodovati ena drugi, pač pa morajo vse združiti svoje namene in napore, vedno kadar samo njihova akcija ne zadošča za dosego zaželenih ciljev; pri tem je treba največje pazljivosti, da ne bi nekaj, kar je za ene narode koristno, drugim prineslo več škode kakor koristi.

Splošna skupna blaginja nadalje zahteva, da se v vsakem narodu spodbuja k izmenjavi vrednot med državljani in vmesnimi ustanovami. Ker na mnogih delih sveta žive človeške skupine več ali manj različnih ras, je treba paziti, da se ne prepreči medsebojni stik med osebami, ki pripadajo enim ali drugim takih skupin; to bi bilo v odkritem nasprotju s sedanjimi razmerami, ki so skoro popolnoma izbrisale mednarodne razdalje. Prav tako se ne sme pozabiti, da imajo ljudje katere koli rase poleg svojega lastnega značaja, ki jih loči od drugih, tudi druge in silno važne lastnosti, ki so jim skupne z vsemi ostalimi ljudmi in s katerimi se morejo medseboj izboljševati in napredovati, zlasti kar tiče duhovnih vrednot. Prav tako imajo dolžnost in pravico živeti socialno povezani z drugimi.

Ravnotežje med prebivalstvom, zemljo in kapitalom

Znano je, da vlada na nekaterih področjih nesorazmerje med širimi obdelovalnimi pokrajini in redkostjo prebivalcev ali med bogastvom zemlje in neprimernimi sredstvi za njeno obdelavo; zato je potrebno mednarodno sodelovanje, da se doseže večje prelivanje kapitala, sredstev in ljudi samih.

Zato mislimo, da bi bilo najprimernejše, da v mejah možnosti kapital prihiti na pomoč tistim področjem, kjer je delavec že tam in ne narobe; kajti tako bi se mnogim ljudem omogočilo

izboljšati njihov družinski položaj, ne da bi jim bilo treba z žalostjo zapustiti njihovo rodno grudo in se morajo s težavo prilagoditi novemu tujemu okolju ter življenjskim pogojem, lastnim drugim ljudi.

Problem političnih beguncev

Ker v Bogu ljubimo vse ljudi z očetovsko ljubeznijo, gledamo z globoko skrbjo na politične begunce, katerih množica — neštevilna v naši dobi — nosi s seboj mnoge in hude bolečine.

To dokazuje, da vladarji nekaterih narodov preveč utesnujejo meje pravične svobode, v katerih bi bilo državljanom živeti človeka vredno življenje. Še več, v takih državah včasih dvomijo ali tudi povsem zanikajo pravico do svobode. Kadar se to zgodi, se povsem spremeni pravilni red civilne družbe; kajti javna oblast je v svojem bistvu določena za pospeševanje javne blaginje in je njena glavna dolžnost priznavati primerno okolje svobode in ščititi njene pravice.

Prav tako ni odveč poudariti, da imajo tudi begunci svoje človeško dostojanstvo in da jim je treba priznati iz tega izhajajoče pravice, pravice, ki jih niso izgubili zato, ker so izgubili svoje državljanstvo.

Med pravice človeške osebe spada tudi pravica, da more vsakdo emigrirati v državo, kjer misli, da bo mogoče boljše živeti on in njegovi. Zato je dolžnost javnih oblasti dovoliti tujcem, da pridejo in, v kolikor dovoljuje res-

Dr. Jurij Krnjević v Argentini

Počastitev spomina Štefana Radića in njegovih sodelavcev

Predstavnostvo HSS za Argentino in Južno Ameriko je v Bs. Airesu pridelilo na argent. narodni praznik, 25. maja spominsko proslavo za Štefana Radića, Pavla Radića in dr. Gjurjo Basarička, ki so pred 35 leti postali žrtve atentata črnogorskega poslanca v beograjski narodni skupščini.

Pred spominsko akademijo je bila v kapeli sv. Roka v franciški baziški maši za pokoj duše obeh Radićev in dr. Basarička, nato so se pa številni Hrvati zbrali v franciški dvorani, kjer je bila spominska akademija, na kateri je glavni tajnik HSS dr. Jurij Krnjević govoril o „Štefanu Radiću, njegovem pomenu za sedanost in bodočnost ter o mednarodnem položaju Hrvatske v svetu“.

V daljšem, preglednem govoru je dr. Krnjević najprej prikazal položaj hrvatskega naroda v začetku tega stoletja, ko je v Zagrebu izvrševal oblast nasilnik Khuen Herdervari in je v letih 1902, 1903 prišlo do organiziranja političnih strank v „zdrženo opozicijo“

proti protiljudskemu banu. V tistih letih je začel nastopati Štefan Radić. Ko je videl, da so se meščanske stranke, četudi združene v skupnem nastopanju proti zatratelju hrvatskega naroda, še naprej med seboj napadale in rušile druga drugo, je ugotovil, da po tej poti hrvatski narod ne bo prišel do uresničitve svojih težnj; zato se je lotil organiziranja hrvatskega kmetijskega sloja, ga politično prebujati in prosvetno dvigati. Pri tem mu je pomagalo skromno število razumnikov, ki so se mu pridružili. Sadovi tega dela med hrvatskim ljudstvom, na katerega so bile dotodaj ostale stranke pozabile, so se pokazali pri volitvah leta 1920, ko je Radićeva stranka dobila več glasov, kakor pa vse ostale stranke na Hrvatskem skupaj. Pri teh volitvah izvoljeni Radićevi poslanci so takoj izdelali tudi osnutek ustave za hrvatsko neodvisno državo. Osnovna misel tega hrvatskega političnega dokumenta je človečnost, ki mora biti med ljudmi in ki je najbolje izražena v geslu Radićeve stranke: ki je osvajalo kmetijski sloj: „Vera v Boga in kmetijska sloga“. Vsi so tedaj vedeli, da vseh ciljev ne bo mogoče takoj do-

seči, toda postavilo jih v veri in prepričanju, „da roba sila ni večna“.

V nadaljnjih izjavih je prikazal delo Štefana Radića in njegove stranke v Jugoslaviji, menil vojne dogodke in komunistično tataro, ki je zavladala v Jugoslaviji nato pa prikazal sedanje politično stajanje v svetu ter podčrtal izredne nape in ogromne finančne žrtve, ki jih morajo doprinesati zahodni zavezniki za ohranitev svetovnega miru; zavedoč se svoje moralne dolžnosti, ki ga najo v tem pogledu do vsega svobodnega sveta v svetu. S tega stališča je idi pojasnil podporo, ki jo ti zavezniki dajejo Titu, ker je pač koristen svetni politiki zahodnih zaveznikov. Odkril je vsem tudi povedal, naj se nikar nče ne predaja utvari, da bodo zaveziki Hrvatom prinesli rešitev na krožnih in jih s svojo vojsko in milijoni darjev popeljali v Zagreb. Uresničen zahtev hrvatskega naroda morajo pripraviti Hrvati sami in to na način, ki bo sprejemljiv za zahodne zaveznike t. j., da bo v tem delu sveta potem zagotovljen še trdnjši in solidnejši mir, ne pa da bo nastala nova ananija in zmeda in novo prelijanje krvi, a bodo v njem živeli ljudje res v zadovoljstvu in sreči, da bo med njimi vladala zakonitost, socialna pravičnost. Skrata, da bo za vse narode v tem delu sveta in za zahodne zaveznike ter človeštvo sploh bolje, kakor pa je sedaj pod komunisti. Tako je treba pripraviti hrvatskemu narodu lepšo bodočnost. Tako konstruktivno delo med hrvatsko emigracijo je mnogo koristnejše, kakor pa pisanje raznih spomenc in zahtev.

Če bodo Hrvati sledili načelom, za katere se je bojal pok. Štefan Radić, če bodo složni in edini ter si medsebojne odnose uredili kot pravi ljudje, potem in sile, ki bi mogel hrvatski narod zavreti, da ne bi dosegel svojega cilja, za katerega se bori.

Z vzklikom hrvatski državi je dr. Krnjević zaključil spominski govor. Narvoči hrvatski rojake so se mu zahvalili z navdušenim odobravanjem, nato pa spominsko slavnost zaključili s himno Lepa naša domovina.

Razgovor s Slovenci

V torek 28. maja sta obiskala dr. Krnjevića Miloš Stare, podpredsednik SLS in predsednik strankinega Poverjenišva v Argentini ter Rudolf Smersu, član strankinega načelstva in tajnik Poverjenišva v Argentini. Miloš Stare je dr. Krnjeviću po pozdravnih besedah izrekel zahvalo za priznanje za lepe in konstruktivne misli, ki jih je v pojasnilu namena svojega prihoda v Argentino povedal v izjavi za Sv. Slovenijo in katere je razvijal v svojem govoru na spominski proslavi za pok. Radićem. „Moralno edinstvo vsake emigrantske skupine,“ je poudaril Stare, „ter medsebojno spoštovanje kljub različnim političnim pogledom so resnično nujen temelj tako za sožitje ter lepšo bodočnost posameznika, kakor narodnostne skupine. Nič manj pomembno ni to za odnose med posameznimi na-

Rusk o zunanji politiki ZDA

Ameriški zunanji minister Rusk je imel prejšnji teden eno izmed svojih redkih časnikarskih konferenc. Večino časnikarskih konferenc opravlja predsednik Kennedy. Na tej konferenci je Rusk dal nekaj odgovorov, iz katerih je razvidna sedanja in bodoča ameriška zunanja politika, tako glede atomske razorožitve in prepovedi atomskih poskusov, kakor glede sovjetskega bloka in spora v tem bloku.

Rusk je med drugim povedal tole: Sovjeti verjetno pripravljajo novo vrsto atomskih poskusov, toda ZDA nima v načrtu novih atomskih poskusov v ozračju, vsaj v bližnji bodočnosti ne. Neodavno je stopil v nov stik s sovjeti glede sporazuma o prepovedi atomskih poskusov v ozračju, toda je ugotovil, da se sovjeti mikarok nočejo jasno izraziti o svojih namenih.

ZDA bodo oborožile svoje evropske zaveznike v NATO z atomskim orožjem, toda ta oborožitev bo ostala pod skupnim vrhovnim poveljstvom. ZDA ne nameravajo podpirati zaveznike pri njihovem samostojnem atom. oboroževanju.

Za vrhunski sestanek med Kennedijem, Huščovim in Macmillanom ni trenutno nobenega razloga, še najmanj zaradi vprašanja razorožitve. Da bi taka vrhunska konferenca mogla biti uspešna, mora najprej priti do sporazuma med delegati v Zenevi. Tam pa je prišlo do popolnega zastoja.

Prisotnost sovjetskih čet na Kubi je velika ovira za mir na ameriški celini. ZSSR dobro pozna ameriško stališče do tega problema.

V komunističnem bloku se kuje huda kriza, na katero je Zahod že dolgo čakal. V tej krizi gre za to, kako naj komunisti dosežejo svojo nadvlado nad svetom. ZDA trenutno še ne vedo, kakšna bo bodoča zunanja politika komunističnega bloka in njegovi odnosi z Zahodom. Verjetno tudi tega ne vedo niti sovjetski niti kitajski komunistični vodje. V Moskvi bo v bližnji bodočnosti več važnih konferenc, med njimi v juliju konferenca med rdečimi Kitajci in sovjeti. Rusk meni, da niti sovjeti niti rdeči Kitajci ne vedo, kakšni bodo rezultati te konference.

Spremembe v ZIS o Beogradu

Na podlagi pooblastila iz ustavnega zakona o izvajanju nove ustave je Zvezni izvršni svet v Beogradu razrešil dolžnosti posamezne zvezne sekretarje in namesto njih imenoval nove.

Razrešeni so: Svetislav Stefanović, član ZIS dolžnosti sekretarja za notranje zadeve; Veljko Zeković, član ZIS — dolžnosti sekretarja ZIS; Krsto Crvenkovski, član ZIS, — dolžnosti zveznega sekretarja in kulturo; Sergej Kraigher, član ZIS, — dolžnosti zveznega sekretarja za zunanjo trgovino; Danilo Kekić, član ZIS, — dolžnosti zveznega sekretarja za industrijo; dr. Slavko Komar, član ZIS, — dolžnosti zveznega sekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo; dr. Marijan Breclj, član ZIS, — dolžnosti zveznega sekretarja za trgovino; Džemal Bijedić, član ZIS, — dolžnosti zveznega sekretarja za delo, in Nikola Djuverović član ZIS, — dolžnosti zveznega sekretarja za splošne gospodarske posle.

Imenovani so pa bili naslednji: za zveznega sekretarja na notranje zadeve, član izvršnega sveta Srbije Vojin Lukić, za zveznega sekretarja za proroštvo in kulturo glavni uradnik „Dele“, glasila Soc. zveze delovnega ljudstva Slovenije, Janez Vipotnik; za zveznega sekretarja za informacije, član izvršnega rodnostnimi skupinami. Eni in drugi naj bi živeli med seboj brez sramotnje in groženj. Prav posebno velja to za narode, ki so si sosedje.“

Dr. Krnjević, ki je bil pozdrava in obiska Slovencev zelo vesel, je ostal s Staretom in Smersujem v daljšem razgovoru o najrazličnejših izseljenskih vprašanjih, ki so skupna tako Hrvatom kot Slovincem. Ob tej priliki je ponovno izrekel priznanje „Svobodni Sloveniji“ in poudaril, da je njena od-

ga sveta Bosne in Hercegovine, Vilko Winterhalter; za zveznega sekretarja za zunanjo trgovino dosedanji zvezni sekretar za splošne gospodarske zadeve, Nikola Djuverović; za zveznega sekretarja za industrijo dosedanji predsednik ljudske skupščine Črne gore, Filip Bajković; za zveznega sekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo dosed. direktor v zveznem zavodu za gospodarsko planiranje Jože Ingolič; za zveznega sekretarja za trgovino; predsednik ljudskega odbora okraja Sarajevo, Dragutin Kosovac; za zveznega sekretarja za delo podpredsednik izvršnega sveta Makedonije, Risto Džunov; za predsednika zveznega komiteja za turizem zvezni državni podsekretar Milka Kufrin; za sekretarja ZIS javni tožilec Hrvatske dr. Milovoje Rukavina; za zveznega sekretarja za zakonodajo in organizacijo član izvršnega sveta Makedonije, Trajčo Grujanski in za zveznega sekretarja za splošne gospodarske posle zvezni državni podsekretar v istem sekretariatu, Hakija Pozderac.

Zvezni izvršni svet je tudi razrešil funkcije predsednika odbora ZIS za notranjo politiko Aleksandra Rankovića, podpredsednika ZIS, za predsednika tega odbora pa je imenoval člana ZIS, Svetislava Stefanovića.

lika predvsem v tem, da je iz nje razvidno celotno življenje, delovanje in problematika slovenske ideološke emigracije in to ne le te, ki živi v Argentini, ampak iz vseh krajev sveta. Izrekel je tudi priznanje in občudovanje lepemu organizacijskemu življenju Slovencev.

V soboto, 1. junija je dr. Krnjević odpotoval iz Argentine v Čile, nato bo pa obiskoval hrvatske rojake v raznih ameriških državah.

NAROD IN DRŽAVA

(Nadaljevanje s 3. strani)

ji piedestal. Vse bolj pogosto se čuje, da je vprašanje državnosti na prvem mestu in da šele nato pride pripravljenost za razgovore o rekonstrukciji države. Ta težnja ni nikakoli nesreča ako izraža željo, da se med narodi Jugoslavije doseže čim popolnejša enakopravnost.

Toda dejansko je ta težnja korak nazaj. Srbska filozofija ustvarja težave za Srbe in sedaj bo podobna filozofija delala težave tudi drugim narodom. Tako bo glorifikacija države postala nova ovira pri razgovorih o rekonstrukciji Jugoslavije. Ta pojav ne bo koristil diskusiji o bodočnosti Jugoslavije. Kolikor večje je število udeležencev pri diskusiji, toliko težje je zlititi različna stališča v skupno državnost. Koliko pa je vredna državnost se vidi pri vsakem koraku — zunaj Jugoslavije. Morali bi biti realnejši. V današnjih razmerah Jugoslavija ne more biti podobna družini, ker bi ta bila podobna družini, v kateri so vsi člani dozoreli, od katerih ima poleg tega še vsak svoje posebne cilje in interese. Jugoslavija ne more biti skupna hiša, če je v njej vsak stanovavec bekel za vse ostale stanovavce. Jugoslavija more biti podobna samo vasi vsak kmet, majhen ali velik, reven ali bogat, je gospodar v svoji družini in na svojem posestvu; ne dovoljuje, da bi se kdorkoli mešal v njegove zadeve, toda, kadar se pojavi nevarnost za njegovo vas, je takoj solidaren z vsemi drugimi v obrambi vasi. Kako velika je ta solidarnost smo videli v mnogih naših vash med vojno.

Dalje: miselnost, ki se sedaj ustvarja v Jugoslaviji ne bo nič manjša nevarnost za pravilno rekonstrukcijo države. Pred vojno se je malokdy stalno

zanimal za državo. Stike z njo je imel preko šolstva, vojaške službe, plačevanja davkov, glasovanja pri volitvah in splošnega spoštovanja zakonov. Na drugi strani pa je bilo zanimanje za narod živo in narodna solidarnost je bila na zavirljivi višini.

Danes se je vse to zelo spremenilo. Država je v tej ali drugi obliki postala delodajavec za nad 2.3 milijone delavcev in uradnikov in od tega v glavnem živi nad 10 milijonov ljudi. In popolnoma postanska stvar je, kako je ta poseel organiziran — centralistično ali decentralistično, posredno ali neposredno. Glavno je to, da vsak posameznik misli — v prepričanju da ima prav — da ima v vprašanju njegove zaposlitve in njegovega dohodka država glavno besedo. In kaj zahteva od države? Stalno zaposlitev ob čim manjšem naporu in čim večjem zaslužkom. Ta posameznik meni, da je država zavarovalnica. In narod? Za to vprašanje se naj zanimajo izobraženci. Če ga režimska politika od časa do časa nažene na narodne manifestacije se jih udeležuje in posluša propagando, toda to ni tava njegove osebne iniciative. On misli, da s tem izpolnjuje svojo državljansko in ne narodno dolžnost. Teško je torej posamezniku razlagati razmerje med narodom in državo, če ni imel priložnosti, da o tem razmišlja. Teško je zbuditi njegov interes za probleme večnarodne države.

Ta pojav še poudarja važnost gospodarskih vprašanj pri rekonstrukciji Jugoslavije, ker rekonstrukcija ne bo kaj prida vredna, če ne bo kruha. Temu vprašanju se posveča premalo pažnje, kar bi moglo v danem času imeti hude posledice. Zaradi tega morata gospodarska skupnost in edinstvo biti izhodiščna točka vsake reforme.

ničen, dobrobiti skupnosti, pomagati tistim, ki se hočejo vključiti vanjo kot novi člani.

Zato ob tej priliki javno pohvalimo vse iniciative človeške solidarnosti in krščanske ljubezni, s katerima se lajša trpljenje tistih, ki morajo emigrirati iz svojih domovin. In ne moremo drugega, kakor povabiti vse razumevaloče ljudi, naj pomagajo in hvalijo tiste mednarodne ustanove, ki se bavijo s tem tako važnim problemom.

Razorožitev

Na drugi strani pa vidimo, in to ne brez velike bolečine, kako so in kako se izdelujejo, v gospodarsko bolj razviti državah, ogromne količine orožja in kako za to trošijo neizmerno vsote duhovnih in materialnih moči: iz česar izhaja, da, medtem ko državljanji teh narodov morajo prenašati težke stroške, drugi narodi ostajajo brez potrebne pomoči za svoj gospodarski in socialni napredek.

Motiv, ki ga v opravičilo takih vojaških priprav navadno dajejo, je, da danes ni mogoče zagotoviti miru brez enakosti v oborožitvi. Od tod izhaja, da čim se na enem koncu poveča vojaška sila, se na drugem povzroči nebrzdna tekma za povečanje oborožitve; in če ima ena država atomsko orožje, potem se tudi druge poskušajo oborožiti z enakim orožjem, prav tako učinkovitim.

Iz tega izhaja, da narodi vedno živijo v strahu pred grozečo nevihto, ki se more vsak trenutek razbesneti s strašnim razmahom. In ne brez razloga: kajti tu je orožje. In čeprav je komaj težko verjeti, da so ljudje, ki bi si

upali prevzeti nase odgovornost smrti in neizmerne uničenja, ki bi ga povzročila vojna, pa tudi ni mogoče zanikati dejstva, da ne bi mogel kakršnih koli nepredviden dogodek iznenada sprožiti vojni požar. In dalje, četudi silna moč sedanjega orožja danes preprečuje sprožitev vojne, vedno se je treba bati, da lahko atomski poskusi, ki se vsrjšijo za vojne namene, in če z njimi ne bodo prenehali, prinesejo težke posledice za katero koli vrsto življenja na našem planetu.

Zato pravičnost, pravi razum in človeško dostojanstvo nujno zahtevajo, da že enkrat preneha oboroževalna tekma; da na eni in na drugi strani države istočasno zmanjšajo oborožitev, ki jo imajo; da se prepove atomsko orožje; in da se končno vsi sporazumejo za postopno razorožitev, z medsebojnimi in učinkovitimi garancijami. Ni mogoče dovoliti — je opozarjal naš prednik svetlega spomina Pij XII. — da bi se svetovna vojna, s svojimi gospodarskimi in socialnimi razdejnanji in s svojimi zločini in moralnimi zmešnjavami, tretjič zgrnila nad človeštvo.

Vsako pa seveda ve, da je zavreči oboroževalno tekmo, zmanjšati oborožitev in celo odpraviti orožje, nemogoče, če ta razorožitev ni tako popolna in učinkovita, da ne zajame tudi človeške vesti same; se pravi, če se vsi odkritostno in sporazumno ne potrudijo izkoreniniti iz src tudi strahu in brezupne more vojne. To pa zahteva, da se ta vrhovna norma, s katero hočejo danes ohraniti mir, zamenja za drugo, povsem nasprotno, po kateri se prizna, da resničnega in trdnega miru med narodi ni

mogoče zgraditi na enakosti orožja, temveč samo na medsebojnem zaupanju. In to, upamo, se bo moglo zgoditi, ker ne gre samo za stvar, ki jo narekuje pravi razum, temveč tudi za stvar, ki jo vsi tako želijo in ki je tako plodonsna vseh dobrin.

Predvsem je to stvar, ki jo narekuje razum; kajti vsem je razvidno — ali bi vsaj moralo biti — da se morajo odnosi med narodi, nič manj kakor med posamezniki, urejevati ne s silo orožja, temveč po pravem razumu, se pravi po resnici, pravičnosti in učinkoviti solidarnosti.

Rekli smo tudi, da je stvar, ki je močno zaželena: kajti, kdo si ne želi z vso dušo, da bi se odstranile nevarnosti vojne in da se ne bi mir ohranil nekršljiv in da se ne bi vsak dan bolj utrjeval z vedno večjimi garancijami?

In končno je plodonosen vseh dobrin, kajti njegove prednosti dosega vse: vsakega človeka posebej, družine, narode, vse človeštvo. Kakor je opozarjal naš prednik Pij XII. z besedami, ki še odmevajo v naših ušesih: Nič se ne izgubi z mirom; z vojno se vse lahko izgubi.

Ker je vsemu temu tako, mi, vikar Jezusa Kristusa, Rešenika sveta in Avtorja miru, kot tolmač najbolj goreče želje ljubečstva in iz očetovske ljubezni do vseh ljudi, smatramo, da moramo zaradi našega položaja prositi vse in v prvi vrsti vladarje narodov, naj se izognejo naporom vse dotlej, dokler ne bodo usmerili dogodkov tako, da bodo v skladu z razumom in človeškim dostojanstvom.

Na najvišjih in spoštovanj vrednih zborovanjih naj se do dna preučuje na-

čin, kako doseči, da bi se odnosi med narodi po vsem svetu prilagodili bolj človeškemu ravnotežju: se pravi, ravnotežju, ki bi slonelo na medsebojnem zaupanju, na odkritosrčnosti pogodb in zvestem izpolnjevanju dogovorjenega. Naj se zato v vsej širini proučuje to vprašanje, da se bo prišlo do odločilne točke, s katere se bo lahko začelo sklepati vrsto prijateljskih, trdnih in zdravih pogodb.

Z naše strani ne bomo prenehali prositi Boga, naj bi bilo z njegovo nebeško pomočjo to prizadevanje uspešno in rodovitno.

V svobodi

Treba je dodati, da se morajo medsebojni odnosi med narodi prilagoditi normi svobode: normi, ki izključuje, da bi kateri od njih imel pravico krivično stiskati druge in se brez razloga vmešavati v njihove interese. Nasprotno vsi morajo pomagati drugim, da si pridobijo kar najbolj popolno spoznanje svojih lastnih funkcij, da delujejo s podjetno iniciativo in so na vseh področjih kovači svojega lastnega napredka.

Dvig političnih skupnosti v fazi gospodarskega razvoja

Zaradi skupnega izvora, krščanskega odrešenja in nadnaravnega cilja, ki medsebojno povezuje vse ljudi in jih kliče k ustvaritvi ene same krščanske družine smo v okrožnici Mater et Magistra pozvali gospodarsko bolj razvite politične skupnosti na sodelovanje na mnogoteri način s tistimi, ki so še v procesu gospodarskega razvoja.

Novice iz Slovenije

Volilne enote v Sloveniji za volitve poslancev za zvezno skupščino

Za volitve zveznih poslancev je drž. področje razdeljeno na 120 volilnih enot, ki so določene na podlagi popisa prebivalstva z dne 31. marca 1961. V Sloveniji so za te volitve določene naslednje volilne enote: 61. volilna enota Celje I z občinami Brežice, Laško, Sevnica, št. Jur pri Celju, Šmarje pri Jelšah in Videm-Krško; 62. volilna enota Celje II z občinami Celje, Mozirje, Slovenske Konjice, Velenje in Zalec; 63. volilna enota Koper z občinami Ajdovščina, Idrija, Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Nova Gorica, Piran, Postojna, Sežana in Tolmin; 64. volilna enota je Kranj z občinami Jesenice, Kamnik, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Trzin; 65. volilna enota Ljubljana Center z občinami Logatec, Ljubljana Center, Ljubljana Šiška, Ljubljana-Viž-Rudnik in Vrhnika; 66. volilna enota Ljubljana II z občinami Domžale, Hrastnik, Litija, Ljubljana-Moste-Polje, Trbovlje in Zagorje ob Savi; 67. volilna enota Novo mesto z občinami Cerknica, Črnomelj, Grosuplje, Kočevje, Metlika, Novo mesto, Ribnica in Trebnje; 68. volilna enota je Maribor, ki obsega tele občine: Dravograd, Maribor-Center, Maribor-Tabor, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroskem in Slovenj Gradec; 69. volilna enota je Murska Sobota z občinami Gornja Radgona, Lenart, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota; 70. volilna enota je pa Ptuj z občinami Maribor-Tezno, Ormož, Ptuj in Slovenska Bistrica.

Na letošnjih letnih igrah v Ljubljani bo beograjska opera uprizorila operi Don Kihot in Knez Igor; njen baletni ansambl pa bo nastopil z Radičevim baletom Čekula, Baranovičevim Letovim srecem in Konjovičevim Triptihom; Slov. oktet bo pa med drugim sodeloval na let. dubrovniških letnih igrah, ki bodo v tem mestu od 10. junija do 24. avgusta.

V Slovenskem narodnem gledališču v Mariboru so ob 10-letnici smrti pisatelja Alojzija Remca uprizorili njegovo tragedijo Magda v režiji Ferda Delaka.

Ljubljanski dnevnik Delo poroča, da je „na območju občine Domžale 'proces podružabljenja' obdelovalne zemlje zelo živahen“, ker da je „samo na območju krajevnega urada Mengeš predvsem predvidena arondacija več kot 630 ha zemljišč.“ Interesenti za arondacijo da so Agro-kombinat, poskusni center Jabl in semenarna in Mengšu.

V Sloveniji je bilo po podatkih lovskih organizacij v letu 1962 na lovu nad 2000 tujih lovcov. Skupni dohodek od lovskih taks so dosegli višino 100 tisoč dolarjev.

Na zadnjem plenarnem zasedanju

PO VOLITVAH NA PRIMORSKEM

Slovinci na Tržaškem so se udeležili aprilskih volitev v italijanski parlament s samostojno listo pod naslovom Skupna slovenska lista. Kandidati Skupne slovenske liste so bili dr. Milan Starec, prof. Alojz Rebula, Josip Terčon in Milan Sosič. Predstavniki Slovenske liste na Tržaškem so predložili tudi Slovincem na Goriškem, naj bi se tudi ti pridružili Skupni slovenski listi in postavili podobno listo. Toda goriški Slovinci so se odločili, da ne bodo nastopili s samostojno listo in so pozvali svoje pristaše, naj pri volitvah glasujejo za Italijansko demokrščansko stranko.

Slovinci na Tržaškem so se zavedali, da sicer nimajo možnosti, da bi mogli biti izvoljeni kak kandidat, vendar so svoj samostojni nastop utemeljili s tem, da je tak nastop potreben za izpričanje narodne zavesti.

V tržaškem volilnem okrožju so demokristjani dobili 70.340 glasov (32,2%), pri volitvah leta 1958 pa 72.640 (33,5%). Komunisti so napredovali za 970 glasov in so letos dobili 51.391 glasov (23,5%). Socialni demokrati so napredovali za okoli 5.000 glasov in so dobili 18.172 (8,8%), prav tako socialisti za okoli 2.500 glasov in so prejeli 15.299 glasov. Največ glasov so izgubili novofašisti, ki so leta 1958 dobili 34.070 glasov, aprila pa samo 25.999. Liberalci pa so potrojili svoje glasove: 19.742.

Skupna slovenska lista je prejela 5.679 glasov, pri volitvah leta 1958 pa ni nastopila. Pač pa je Slovenska lista leta 1958 nastopila pri pokrajinskih volitvah in je tedaj prejela 4.794 glasove. Pri občinskih volitvah v mestu Trstu je lani novembra Skupna slovenska lista dobila 4.834 glasov, pri parlamentarnih volitvah pa v mestu Trstu samo

CKZveze mladine Slovenije je bil izvoljen za glavnega tajnika Tone Florjančič, dosed. predsednik Okrajnega komiteja ZMS v ljubljanskem okraju.

Društvo književnih prevajalcev Slovenije je priredilo nedavno v Ljubljani večer slovenske poezije v češčini in slovaščini. Sodelovali so prof. Viktor Smolej, Mara Čemetova, Marijan Kralj ter slušatelj češkega in slovaškega lektorata na ljubljanski univerzi.

Ljubljanski operni balet je pred kratkim nastopil s poslednjim baletom, ki ga je napisal Sergej Prokofjev, Kamniti cvet. Ljubljanska uprizoritev tega baleta je bila prva v Jugoslaviji in sicer v režiji dr. Henrika Neubauerja, dirigent je pa bil dr. Danilo Švara. Nastopil je ves operni balet.

V Ljubljani bodo 9. junija odprli V. grafični bienale. Vodstvo bienala je na razstavo povabilo umetnike iz 57 držav.

V ljubljanskih listih beremo, da je letos dijaštvo na vseh šolah v prvem polletju doseglo zelo slabe uspehe. Da bi jih v drugem polletju izboljšali razne ustanove pripravljajo nagradna tekmovanja. Pripravili so tudi den. nagrade.

Občini Medvode in Ljubljana-Šiška v ljubljanskem okraju sta se združili, tako, da so Medvode priključili občini Ljubljana-Šiška.

SLOVENCIV ARGENTINI

BUENOS AIRES

Sv. maša za umrlega papeža

Sv. maša za večni pokoj duši papeža Janeza XXIII. bo v nedeljo, 9. junija t. l. ob 9,30 v Slovenski kapeli na Ramón Falconu v Buenos Airesu.

Osebnice novice

Tragična smrt slovenske družine

Na cesti 226 se je v nedeljo, 2. junija na višini Km. 231 med mestoma Tandil in Azul v provinci Buenos Aires zgodila težka prometna nesreča, ki je zahtevala 4 slovenska življenja. Tega dne se je po tej cesti vozil na nedeljski izlet slovenski rojak tehnik Jože Klemenčič s svojo ženo Mileno ter sinovoma Jožkom in Andrejčkom. Na omenjeni višini ceste 226 se je v njegov avtomobil zaletel osebni avtomobil, ki je hotel prehiteti tovorni avtomobil. Sreča je bil strahoten, tako, da je Klemenčičevo osebno vozilo postalo v hipu kup razvalin. Na mestu so ostali mrtvi voznik Jože Klemenčič, njegova žena Milena, oboje sinova Joško in Andrejček, pet mesecev stara hčerka je pa po čudnem naključju ostala živa, čeprav ima hude poškodbe in je njeno mlado življenje v nevarnosti. Starejša hčerka Klemenčičeve družine je pa omenjenega dne ostala doma in je tako ostala živa.

Pok. Jože Klemenčič je bil po prihodu v Argentino najprej zaposlen pri državnih javnih delih, nato pa je dobil zaposlitev pri podjetju SIAM, ki ga je

Umrli so. V Ljubljani: Ciril Toman, bančni direktor v p., Hinko Vrančič, Marija Moran roj. Lampret, Anton Markovčič, upok. Narodne banke, Antonija Cimerman roj. Podjed, Viktor Prohinar, sodni svetnik b. p., Marija Sašek, Vlasta Stoviček roj. Sochor, Tatjana Semikolenov roj. Sever, Alfonz Gspan, zemljemerec in naravoslovec, Tone Cimperman, računovodja v p., Adolf Hudnik, sodnik v p., Vilma Pleterški roj. Holan in Janez Nadler, pos. v Hrovačici, Jože Klemenčič, direktor glasbene šole v Idriji, Karla Pajnič roj. Klun v Loškem potoku, Rozalija Škavčič roj. Mariborček v Dolnjih Stopičah, Pavel Šivic v Dobropoljah, Marija Podlipnik v Mariboru, Avgust Del-Bello, računovodja Zdravstvenega doma v Domžalah, Anton Volentinič v Kanalu pri Gorici, Katarina Gartner, gospodinja v št. Vidu, Franc Cokan v Celju, Ivan Fortunat, vodnik Ljudske milice v Ceduju, Franc Tršar, logar na Vrhniki, Miha Butara, pos. v Cerkljah ob Krki, Martin Vedenič, biv. trgovec in uradnik v Zagradcu, Ludvik Kristan v Planini pri Rakeku, Lucijan Gomišček v Solkanu, Anton Kumar v Kopru (utonił ob potopitvi bagra „Peter Klepec“ v koprski luki), Štefan Sorški v Žireh, Jože Celjar v Škofji Loki, Alojz Oberz, mizarški pomočnik v Malem Korenu, Andrej Prešeren, kolarski mojster in pos. v Radovljici, Anton Omladič, uslužbenec občine v Zalcu in Miha Kajtna, upok. v Rimskih Toplicah.

poslalo v mesto San Nicolás zaradi namočenja raznih strojev v tamkajšnji kovinarski industriji. Pred mesecem dni ga je podjetje z isto nalogo poslalo v mesto Olavario v tamkajšnje veliko cementarno. Nedeljski dan je porabil za avtomobilski izlet s svojo družino. Tamu je pa prinesel tudi tragično smrt. O tragični smrti slovenske družine so poročali vsi buenosaireski listi in radijske postaje. Na vse rojake je ta nesreča napravila globok vtis. Vsem sosednikom tragično preminule slovenske družine izrekamo iskreno sožalje, rajni pa naj mirno počivajo v argentinski zemlji.

† Alojzija Penko. V hiralnici v mestu Córdoba je 14. maja t. l. po daljši boleznì umrla ga. Alojzija Penko, žena znanega funkcionarja v predvojni organizaciji nižjepostnega uslužbenstva v Ljubljani pred leti umrlega Jožeta Penka. Na cordobsko pokopališče San Vicente so jo spremili slovenski rojaki v Córdoba dne 17. maja. Pok. Alojzija Penko je bila po rodu Dunajčanka. Zelo dobra žena, ki je imela odprto srce za reveže in vse potrebne. Svojemu možu je bila ljubeča in zvesta življenjska družica. Naj počiva v miru in pri Bogu uživa plačilo za vsa svoja dobra dela, ki jih je bilo polno njeno življenje.

BARILOCHE

Poletna sezona 1963

Obisk Roberta Pétrička, predsednika SPD v Buenos Airesu, je nekako zaključil letošnje poletje. Kljub gospodarski krizi se ne monemo preveč pritožiti, ves januar je vladalo v Stanu živahno vrvenje. Mladina kljub pomanjkanju soldov potuje. Saj je bilo nekoč tudi doma tako...

V planinskem pogledu pa je letošnje poletje dokaj borno. „Šuma“ pestuje otroke in se ubada z raznimi življenj-

SLOVENCIP OSVETU

ZDRUŽENE DRŽAVE

Gospodarski odbor Slovenske pristave v Clevelandu je organiziral mednarodno in umetne pesmi, recitacije in kratke igre. Na sporedu bo tudi glasba drugih narodov, zlasti slovenskih. Za vzdrževanje te slovenske radijske ure se je ustanovil „Radio klub Slovenija“.

AVSTRALIJA

Slovenske žale v Sydneyju. Na privlačno ležečem Rouse Hill — Rožnem vrhu — pričenjajo v Sydneyju urejati Avstralski spominski park — Avstralski Memorial Park — s popolnoma notirja v Sydneyju gg. pp. Bernard Ambrožič in Odilo Harjšek sta se odločila da bosta na tem pokopališču kupila za slovensko skupnost v Sydneyju več grobov. Zaenkrat imata na razpolago 200 grobov. Deset sta jih že kupila, druge bosta pa še v kratkem. Vsak grob stane 75.00 funtov, oskrba za vedno pa 12.10.0, skupaj 87.10.0 funtov. Kdor plača gornji znesek takoj, se mu odračuna 7.10.0 funtov in znesek za grob ter stalno oskrbo znaša 80.0.0 funtov. Grobove je na mogoče odplačevati tudi v 60 mesečnih obrokih. Oba dušna pastirja priporočata rojakom v Sydneyju nakup grobov, da bi imeli Slovinci v tem mestu svoje slovenske žale, „božjo njivo, kjer bi ležali naši pokojni in čakali vstajenja mrtvih“.

skimi in potrebnimi zadevami. Le Dinko, svetovni popotnik, je pred odhodom v Združene države, ob lepem spomladanskem vremenu preplezal nekaj težkih smeri na catedralskih stolpih. Drugoval mu je José Luis Fonrouge, znani plezavec iz argentinske mlade generacije. Slovenski zvonik je doživel tretjo novo smer, zdaj z vzhodne strani, in drugi vrh Glavnega stolpa je prvič nosil človeške vsiljivce na svojem temenu. Potem sta se zmenila Dinko in Davorin in ob bajnem vremenu napravila tronadorski vrh ter smučala po tronadorskih ledenikih. Bogve, če se ni Davorinu vsaj za hip zazdelo, da je večna lepota Kordiljer le pomembnejša kot pa menice po avtomobilskih agencijah...

Ko se je Dinko odpeljal, je bariloško slovensko gornštvo zaspalo. Pač pa so gostje iz Buenos Airesa nekaj plezarili po Lopezu, okrog Jacoba in poskušali Tronador. Večinoma so bili začetniki in jim je torej prav čestitati na elanu. A edina velika gorniška novica je prišla z juga: Pier Giorgio, najpomembnejši uspeh mladih slovenskih plezavcev, izveden v slogu najboljših dni bariloške „šume“. Ko se je Jure, na povratku s Pier Giorgio, nastanil pod Tronadorjem, smo lahko zabeležili tudi nekaj tur v ledu.

V plezariji moramo zabeležiti tudi uspehe neslovenske buenosaireske mladine (CABA). Slovenski zvonik je bil v sezoni petkrat preplezan in proslula severna smer je doživela tretjo ponovitev.

Brez posebnih novosti v slovenskem planinstvu v Bariloche, pa smo se tokrat v kulturnem pogledu odrezali. Barina razstava je pač najpomembnejša slovenska zadeva v bariloški sezoni. Čisto ob koncu poletja, v aprilu, je poznana slovenska likovna umetnica razstavila v tukajšnji občinski dvorani petindvajset risb (tuši in akvareli). Pretežna večina teh del oblikuje argentinski sever, tisti svet barv, ki je vtisnil svoj pečat starim indijanskim kulturam na robu inškega kraljestva.

Naj se mi ne šteje v greh, če si laik v likovni umetnosti, drznem zapisati, da je primitivni človek posebno močno asimiliraj svet, v katerem je živel. Zato je primitivna umetnost izredno močno podoživljala naravo, ki je človeka obdajala. Ker pa moderna umetnost, visoko specializirana kot ves naš analitični čas, išče osnovnih počel, ni čudno, da navezuje na izrazne oblike naravnega človeka.

Bara Remec je po svoje doživljala kordiljerski svet okrog Nahuel Huapija. Ftá Huentru, veliki duh Araukancev, ji je podaril edinstveno, novo prispodobno, ki je morda nam vsem ostala nerazumljiva. Ošla pa je tudi na sever, v morje diaguitskih in aymarskih barv. Njene podobe od tam so tudi svojske, težko umljive. Toda tamkajšnji svet, skoraj čutno izrazen v žarečih odsevih, nam vendar neposredne bije na oko in na dušo. In laik, ki se upira modernemu izrazu, je klonil pred lamami in Indijanci, pred živimi, skoraj kričečimi pozivi rdečega, oranžnega, vijoličastega sveta. Bara je zmagala. Priznanje v javnosti je samo nameček.

Že je posul prvi sneg bariloške gore. Najpodjetnejši športniki so že pripeli „dilce“, prve smučine režejo novo

Vsak teden ena

PRIDI, DEKLICA...

France Balantič

Pridi, deklica, to noč pod cvetočo jablano tjakaj, veš, kjer sva nekoč pela pesem radostno.

Sonce je takrat ležalo na svetlo kipečih tleh, sonce, sonce v meni rastlo je z omano mladih let.

Pridi, in čeprav tema vse cvetove bo razvila, nama rosa žalostna ne bo ustnic omočila.

Ti svetilka si srebrna, jaz sem plamen, ki medli, ko spomin bo spet zagorel, bova dom sred večnosti.

V SPOMIN!

Dvajset let je minilo dne 29. maja t. l., kar so rdeči „osvoboditelji“ zverinsko umorili dušo prosvetnega in političnega dela v Dolu pri Ljubljani, Jožeta Loboda in njegovega prijatelja ter zvestega sodelavca, Franca Kadivca. V knjigi „Senčurski dogodki“ je msgr. Škerbec predstavil Jožeta Loboda kot izredno sposobnega, poštenega in idealnega katoliškega fanta. Prekaljen v svojih načelih je do dna poznal pokvarjenost komunizma in odločno odklanjal vsako sodelovanje z njim, ko se je kmalu po nemški okupaciji izdajal pod krinko O. F. za osvoboditelja slovenskega naroda. Ker so vedeli, da jih dobro poznajo in ve za njihove prave cilje, ki so bili vse kaj drugega kot osvoboditev naroda, so ga obsodili na smrt. Komuniste je po ponovno poslužil sramotnega načina odstranjanja svojih nasprotnikov: političnega umora. To je bil umor Lobode in Kadivca pred dvajsetimi leti. Niso jima mogli očitati sodelovanja z okupatorjem, vsi so ju poznali kot zavedna Slovence; obsodili so ju, ker zvesta katoliškim načelom in papeškim okrožnicam nista odobravalja boljševiske revolucije v Sloveniji. Pred javnostjo so ta umor dolgo prikrivali, širili so govornice, da sta Loboda in Kadivca bila poslana v Črno goro in to tako zares, da so za to izvedeli Nemci in svoje obeh žrtve selili, ker češ, da sta šla v partizane. Dolski in okoliški komunisti niso nikdar radi govorili o tem umoru, ker je bil tako kričevan, da se je zdravi del občanov z gnusom obrnil od komunističnih rabljev. Toda interesi partije so zahtevali njuno smrt in umreti sta morala, kakor toliko drugih. Bila sta prvi žrtvi dolske fare in žal ne zadnji; dolga vrsta idealnih mož in fantov jima je sledila na žrtvenik rdeče revolucije. Ob dvajsetletnici naj bodo te vrstice njim v spomin, nam pa v opomin, da ostanimo zvesti idealom, za katere so oni dali svoja življenja za lepšo bodočnost slovenske domovine. —a

belino. Po trgovinah in bankah zija črna kriza. Toda s pobožij And veje vedra belina, kot vsa leta, ki smo jih preživeli v tem novem, prelepem patagoniskem svetu. Zato torej smučke na rame in na pot v strmino! VA

PO ŠPORTNEM SVETU

Šahovski dvoboj Slomškov dom : Naš dom San Justo

Dolgi jesenski in zimski večeri so kot nalašč za šahiranje. Tako se po naših domovih pridno šahira, igrajo turnirji in tekmovanja.

V soboto, 1. junija, je šahovska reprezentanca Našega doma iz San Justa obiskala Slomškov dom v Ramos Mejia in se pomerila s tamkajšnjim moštvom. Šahisti iz San Justa so naši stari znanci iz raznih turnirjev, saj imena kot Močnik, Mehle itd. niso tako neznanca med našimi šahisti. V ekipi Slomškovega doma smo pa tudi opazili rutinirane šahiste, ki pa v javnosti še niso nastopili. Zato je vladalo precejšnje zanimanje za ta dvoboj.

V prostorih Slomškovega doma se je zbralo kar precejšnje število prijateljev kraljevske igre, ko so ob 9 zvečer beli otvorili igro. Moštvi, vsako po osem igralcev, sta po dolgi in napeti igri izenačili s štirimi točkami. V naslednjem podajamo rezultate (na prvem mestu so igralci iz San Justa):

Franc Močnik 1 Tone Marin 0, Ivan Mehle 0 Stane Škerlj 1, Franc Benko 1 Tone Marolt 0, Ivan Oven 1/2 Herman Zupan 1/2, Bogdan Kosančič 1/2 Franc Vester 1/2, Vencej Dolenc 1 Jamko Žakelj 0, Slavko Erjavec 0 Ciril Vodnik 1 in Mirko Danko 0 Ivan Makovec 1.

Vsekakor je bila najbolj napeta partija Mehle-Škerlj, trčila sta pač dva krepka igralca. Po štiriurni igri je Škerlj — znani igralec iz taboriških turnirjev — v dramatičnem finalu zaključil partijo in s tem izenačil končni rezultat.

Ob tem šahovskem srečanju bi bilo želeli le, da ne bi ostalo osamljeno, marveč, da bi sprožilo vrsto tekmovanj med našimi Domovi, in bi tako ta lepi sport vršil med nami tudi plemenito nalogo povezati nas vse v prijateljsko skupnost.

Na mednarodnem turnirju v orodni telovadbi v Varšavi je Slovenec Miro

PO SPORTNEM SVETU

(Nadaljevanje s 3. strani)

Cerar zasedel drugo mesto s 57,0 točkami za Japoncem Micukurijem, s 57,35 točkami. Nastopili so na tem prvenstvu poleg Cerarja še telovadci iz Italije, Poljske, Japonske, Finske, Madžarske, Romunije, ČSSR, DDR in Norveške.

Svetovno košarkarsko prvenstvo je ponovno osvojil Brazil, ki je v zadnji tekmi premagal moštvo ZDA s 85:81. Jugoslavija pa je osvojila drugo mesto. V odločilni tekmi je premagala tudi moštvo ZSSR s 69:67. Jugoslavija je izgubila samo proti Brazilu, vse ostale tekmece pa je premagala. Na naslednja mesta so se uvrstila moštva: ZSSR, ZDA, Francija, Puerto Rico, Italija, Argentina, Mehiko, Urugvaj, Kanada, Peru in Japonska.

Pred odhodom na to svetovno košarkarsko prvenstvo, so bili vsi jugoslovanski igralci prepričani, da bodo zasedli četrto mesto za ZDA, ZSSR in Brazilom.

To prvenstvo je bilo že četrto. Na prvem, ki je bilo 1950 v Buenos Airesu, je osvojila naslov prvaka Argentina; na naslednjem 1954, ki je bilo v Rio de Janeiro, je prešel naslov prvaka v roke moštva ZDA. Leta 1959 so osvojili v Santiagu de Chile naslov Brazilci, ki so ga letos uspešno branili.

OBVESTILA

Vsakoletna procesija presv. Rešnjega Telesa bo v nedeljo, 23. junija v Don. Boscovem zavodu. Ob 10 dopoldne bo sv. maša, nato pa procesija po vrtu.

SKAS. Občni zbor Slovenskega katoliškega akademškega starešinstva bo v soboto, dne 8. junija, ob 18 na Ramón Falconu 4158. Odbor vabi vse člane, da se obnega zbora točno in nujno udeležijo. Posebnih pismenih vabil ni.

SDO in SFZ v San Justu vabita na skupni sestanek v nedeljo, 9. t. m., po slovenski maši. Na sporedu zanimivo predavanje ge. Petrickove s skioptičnimi slikami. Zajtrk v Našem domu.

V nedeljo, 9. junija, bo na športnem prostoru Mladinskega doma, Humboldt 270, Ramos Mejia, nogometna tekma I. in II. moštva Mladinskega doma z moštvom športnega kluba Hungria za Liga Germano-Argentina de Futbol.

V Slovenski vasi bo v nedeljo, 9. junija, ob 16 v dvorani društva Slovenska vas spominska proslava v počastitev protikumunističnih žrtev. Po proslavi bo občni zbor krajevnega posmrtnskega sklada. Vabi odbor.

Misijonska prireditelja v Carapachayu bo v nedeljo, 9. junija, ob 4 popoldne v društveni dvorani. Na sporedu je predavanje ž. g. Ladislava Lenčka CM s skioptičnimi slikami pod naslovom 15 let misijonski zdravnik. Vikarijski misijonski odsek iz Slovenske vasi pa bo nastopil z igro „Pesem o božji ljubezni“. Vabimo!

V nedeljo, 9. junija bodo imela sanmartinska dekleta po sv. maši v prostorih Slovenskega doma skupni sestanek s predavanjem gđ. Mije Markeževe. Na sestanku vabljene vse članice in ostala dekleta iz sanmartinskega okraja.

Preko 300 jerebice, okrog 50 zajcev, večje število „vizcach“ ter ostale divjadi in morda celo jelena računa uloviti 11 lovcev iz San Justa in okolice, ko bodo v dneh 6., 7. in 8. junija lovili v treh ekspedicijah v raznih loviščih. Vso navlajeno divjad bodo darovali za lovsko

pojedino v Našem domu v San Justu, ki bo združena z veliko lovsko veselico v nedeljo, 9. junija, ob 15 „za vse Slovence iz Buenos Airesa in okolice“.

Tretji sestanek vzgojiteljev bo v sredo, 12. junija, ob 19 v Slov. hiši. Mladinski referent Zedinjene Slovenije vabi ves učiteljski svet in vse gospode, ki so se udeležili prvega ali drugega sestanka.

SKAD vabi vse akademike in prijatelje na svoj redni sestanek v soboto, 15. junija, ob 19 v Slovenski hiši. Predaval bo g. ing. Albin Mozetič.

IV. kulturni večer SKA bo v soboto, 15. t. m. ob 7 pri Bullrichu, Sarandi 41, Capital. Predaval bo g. dr. Krajačnik o „Neresničnih dilemah“ in resničnem boju za človeka.

V Slovenskem domu v Carapachayu bo v soboto, 15. junija, ob 20 predavanje g. dr. Komarja ob desetletnici smrti č. g. prelata Odarja.

V Slovenskem domu v San Martinu so napravili balinišče in ga bodo v nedeljo, 16. junija, ob 16 slovesno odprli. Ta dogodek bo združen z družabno prireditvijo. Dne 14. julija pa bodo v domu pristne kolone, po katerih je med rojaki že mnogo povpraševanja.

„Ne pozabite nas nikdar“ je naslov predavanja, ki ga bo imel g. Ivan Korosec na III. prosvetnem večeru v Slomškovem domu v soboto, 22. junija, ob 19. Sodeležijo tudi slovenski cerkveni pevski zbor Ramos Mejia.

Slovensko planinsko društvo v Bs. Airesu vabi na predavanje v soboto, 22. junija, ob 18,30 v Slovenski hiši, Ramón Falcón 4158, ki ga bo imel Jurij Skvarča o ekspediciji na Piere Giorgio.

Še nekaj izvodov slovenskega prevoda znamenite socialne enciklike „Mati in Učiteljica“ je na razpolago v Dušnopastirski pisarni in pri odbornikih Družabne pravde. Mislimo, da ne bi smelo biti Slovence, ki bi te zakladnice kršč. socialnega nauka ne imel in ne poznal. Knjiga stane samo 60 pesov.

Po telovski procesiji v Don Bosco, vabimo vse rojake v Slomškov dom. Pripravljen bo asado. Po kosilu bomo predvajali skioptične slike.

Rifa namenjena za kritje stroškov tlaka ob športnem igrišču v Slovenski vasi. Izžrebane so bile sledeče številke: 6194, 8321 in 7323. Dobički se dvignejo do 1. julija 1963 pri odbornikih društva Slovenska vas, Loubet 4029. Vse krajevne organizacije izrekajo na tem mestu iskreno hvalo vsem, ki so pomagali pri prodaji srečk.

LOJZE NOVAK

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO BUCARI & GALLETTI

Avda de Mayo 302

Ramos Mejia

T. 658-7083

Vse za dom, in kot vedno, najboljša kakovost in najboljše znamke TV, hladilniki, živalni in pralni stroji, štedilniki itd. Cenjenim odjemalcem sporočamo, da tudi že lahko postrežemo z najboljšim pohištvo vseh slogov, kakor tudi z velikimi, izbiro kuhinjskega pohištva po najugodnejših cenah in z dolgoročnim odplačevanjem.

Naša ponudba TV velikega aparata (gran angular), sestavljen iz najboljšega uvoženega materiala po 1500 pesov na mesec.

Obiščite nas in prepričajte se!

SLOV. PLANINSKO DRUŠTVO

vabi na

PREDAVANJE

ki bo v soboto, 22. junija ob 18,30 v Slovenski hiši na Romón Falconu.

Predaval bo

g. Jurij Skvarča

o ekspediciji na Pier Giorgio

SLOV. DOM V SAN MARTINU

bo imel v nedeljo, 16. junija

DRUŽABNO POPOLDNE

Točno ob 4 popoldne bo

OTVORITEV NOVEGA BALINIŠČA

Lepo vabimo vse rojake,

ARBITER

SPLOŠNO PRAVNA PISARNA

- POKOJNINE
- DAVKI
- KNJIGOVODSTVA
- TRGOVSKE POGODBE
- DRŽAVLJANSTVA
- VSAKOVRESTNI JURIDIČNI PROBLEMI (posebno DELAVSKI)

Vostvo: F. KNAUS — R. LORE
Pravni svet.: DR. A. RADZIUNAS
Castelli 36, piso 9° A — Capital

1 kvadra od Plaza Once
Nov T. E. 88.9195

Uradne ure: od 9 — 12

ALOJZIJEVA PROSLAVA

SLOVENSKIH ŠOLSkih OTROK

Spored:

1. Sv. maša s skupnim sv. obhajilom
2. Otroška igrice: SIROTA JERICA katero bodo igrali otroci slov. šolskega tečaja iz Slovenske vasi v Lanúsu.

Čas: nedelja, 16. junija, ob 16

Kraj: Slovenska dvorana na Ramón Falconu 4158.

Lepo vabljeno!

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Vse potrebščine za dom vedno nudi

Novak

CENA, KVALITETA,
DOLGOROČNO ODPLAČEVANJE

Cerrito 2245 Lomas del Mirador

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69.9503
Argentina

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N 3824
Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 688.209

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1963: za Argentino \$ 650.—; za Severno Ameriko in Kanado 7 dolarjev, za pošiljanje z letalsko pošto 12 dolarjev.

Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

JAVNI NOTAR
Francisco Raúl Cascante
Escribano Público
Pta. baja, of. 2.
Cangallo 1642
T. E. 35-8827 Buenos Aires

Da bo vaš denar na varnem, dobro obrestovan in vam vedno na razpolago, vložite ga v

SLOVENSKO HRANILNICO
z. z. o. z.
(Cooperativa de Crédito „Oeste“ Ltda.)

Av. San Martín 263 — Ramos Mejia

Uradne ure: ob sobotah 16—20
Dežurna: ob nedeljah 9—11

Senzacija!

PRVIČ V ARGENTINI!

Dvomimo, da je bilo kdaj tako prijetno, kot bo
V NEDELJO, 9. JUNIJA

V NAŠEM DOMU V SAN JUSTU,
HIPOLITO IRIGOYEN 2756, kjer bo

VELIKA LOVSKA VESELICARNA

- LOVSKI DOVTIPI
- NAGRADNO STRELJANJE
- PRISTNA DIVJAČINA V OBILNI MERI (jerebice, zajci, „vizcach“ itd.)
- ORKESTER: MOULIN ROUGE
- NAJBOLJŠA VINA

Gozdno lovsko okolje bo nudilo višek prijetnosti!

Začetek ob 15.

Vabljeni vsi Slovenci!

IVAN PREGELJ:

Otroci sonca

„Pusti jo, saj si zna sama pomagati,“ je odvrnila žena samoljubno.

„Vsaj lahko noč ji bom še voščil,“ je menil, pa je šla z njim in sta pustila kropilce in Slavico med njimi. Domača gospodinja ju je vedla v spalnico. Bila je kamra prav nad sobo, kjer je spala mati Katra. Zamolklo je šumelo od spodaj, da sta utonila pol v teh glasovih in pol v spancu.

Ob prvem dnevu je bušila Slavica k njima, neprespana, nejevoljna, srdita. „Spita,“ je vzklila. „Jaz pa vso noč nič. O presneta Mina! Zaklela se je, da nima bolh, pa je bilo vse živo po meni. Kar nase sem jezna, da sem povrh še kupčijo sklenila z njo.“

„Kupčijo?“ je vprašal Poznik.

„Boš že videl,“ je odvrnila. Obrnila se na petah in pripomnila:

„Zdaj pa vstanita, kaj se bosta carala. Zunaj je zarja kakor ogenj.“

„In jutri bo dež,“ je menil Poznik. Slavica je šla.

„Poljub,“ je prosila Helena in mož se ji je sklonil nad hrepeneče ustnice...

Naslednje jutro so mater Katro pokopali s črno mašo. Poznik se je poslovil na fari od znancev in se odpravil z ženo in Slavico v krmo, kjer je bil pustil konja. Naročil je krepke zajtrk in sobo, da se ženski vsaj malo oblečejo in počestijo. Zajtrk jih je do dobra poživil. Nato je šel Poznik zapregat. Helena je obsedela za mizo, dokler je ne pokličje. Slavica je izginila še enkrat „opraviti svojo toaleta“.

„Pa kje je Slavica?“ je zaklicala Helena.

„Slavica!“ je zaklical Poznik.

„Tedad se je zahihitalo pred njima. V gorjansko narodno nošo oblečena. košata in krepka, je stala Slavica pred vozom.“

„Aha, kupčija,“ se je zasmel Poznik.

„Moj Bog,“ je vzklila Helena, „pa kakor prav za zimo si se odpravila.“

„Naj se, koliko pa še imamo pole-tja?“ je odvrnila Slavica. „Ali mi ne pristoji?“

„Prava koroša si,“ je menila Helena veselo.

„Ti pa nič ne deš,“ se je okrenila Slavica k Pozniku.

„Kaj pa hočem? Lepše čete ni v naših krajih.“

„Ali si slišala?“ se je obrnila Slavica k Heleni in lezla na voz v svojih težkih volnenih krilih.

„Prav taka bom šla k poroki,“ ja zaklicala. Poznik je sedel, potegnil vajeti in so vozili v mežikavo lep dan, ne kakor s pogreba, kakor s svatbe, ki je bila šumna in vesela...

VII.

Bila je cesta, da se je človeku srce smejalo in Poznik je z vidnim zadovoljstvom gonil konja, zaviral v klancih navzdol in popuščal vajeti v klancih navzgor. Potniki so mogli mirno uživati bregove in doline, koder so se vozili.

„Saj se ne mudi,“ je rekla Helena in Poznik je priklimal in užival z ženo in lepo svakinjo.

„Fantujemo,“ se je obrnil k ženskam, „tako malo se nam mudi.“

„Naj bo. Oblaki zatepejo naše hribe, ves teden bomo čepeli v sobi, preden sine sonce. Medlo sine,“ je čustvoval da-

56

lje, „ko polzi nebo v zimo in mraz.“ In še je mislil: „Če bo Helena došla, bogve, da jo vzamem drugo leto v ta žalostni jesenski čas na jug med Lahe, da bo ogorela in si krvi zredila, ki jo bo dala življenju, ko se bo odtrgalo od nje.“

Ozrl se je po ženi in vprašal:

„Ali bi kaj rada?“

„Nič,“ je odgovorila.

„Meni daj cigareto,“ se je odzvala Slavica.

„Trabuko, če hočeš,“ je odvrnil.

„Ne,“ je rekla, „trabuko boš dal, ko se bom preoblekla v fanta!“

„Poklic si zgrešila,“ se je nasmehnil, „za igralko bi bila šla.“

„Kar še ni, se še lahko zgodi.“ je odvrnila. Nato pa je vzdihnila:

„Ali je tudi vama tako vroče ko meni?“

France in Helena sta se spogledala. Pa se je hudovala:

„Kaj se smejeta? Žejna sem, bogve, in bolhe imam. Salamenska Mina! Vesta kaj? Kar voz bosta ustavila, da stopim kam v grm in se preoblečem.“

„Kar daj se,“ se je zasmel Poznik in pridržal konja.

„Poženi,“ je odvrnila, „kaj pa misliš?“

„Težko ti je streči,“ je dejal Poznik.

„Boga hvalim, da te nisem dobil za ženo.“

„Ali misliš, da bi te marala?“

„Morda bi me bila,“ je rekel šegavo. „Tkrat še nisi poznala Rosandica.“

Ni odgovorila. Poznik je pogledal po konjih, da bi se izognil vozu, ki mu je prihajal naproti izza ovinka. Zdaj se je veselo zavaljal na sedežu, snel klobuk in zamahnil vozečim se naproti.

„Matija, Lojze, Jože,“ je mrmral. V

resnici so bili njegovi prijatelji, gorjanski župniki in vikarji. Matija je vozil. Lojze in Jože sta udobno sedela v koleslju.

„Vsi zdavi?“ je vprašal Poznik, ko so bili vstric.

„Deo gratias!“

„Moja žena in svakinja,“ je nato predstavil, župnik Matija, župnik Lojze, vikar Jože.“

„Poznam,“ se je naklonila Helena, „moj mož mi je veliko pripovedoval o Vas.“

„Dobrega pač malo,“ je rekel Jože, ki je pogledoval nekam nezapužno Slavico v gorjanski zimski noši.

„Zakaj me nič ne obiščete?“ je vprašal Poznik.

„Pa daj ti nas,“ so odgovorili v zboru. Potem so se smejali, si segli v roke in se ločili. Poznik se je ozrl za njimi. Tudi oni so se ozrli in Lojze je vihtej izzivalno zasmehljivo pest igralnih listov.

Nepričakovano srečanje z davnimi znanci je znova oživilo veselje potujočim. V šali in hudomušni zbadljivki so prešli dobršen kos poti in ustavili pri znanem krčmarju, kjer so se okrepčali. Od bližnje podružnice je zavznilo pol-dan. Dan ni bil več prijeten. Soparica je težila, nebo se je bilo prevleklo z meglo. Dim je metalo po tleh. Slavica se je bila naslonila v kot in zadremala. Potne kaplje so ji visele na lepem čelu. Ko se je zbudila, je bila vsa iz sebe od zornih vročine, skočila je h koritu in si umila roke.

„Daj no, sleci se že,“ je rekla Helena.

„Ne,“ je odvrnila Slavica. „To malo poti bom že prenesla. Svojo šalo hočem imeti.“

„Sedli so zopet na voz in vozili leno skozi soparico, ki se je gostila pod soncem.“

„Da bomo le pred dežjem doma,“ je rekel Poznik. Uboga botra. Kakor da je vedela, kdaj ji je umreti.“

Helena in Slavica ste bili utihnili. Vesela vožnja je postajala nadležna. Tedaj pa je Poznik zamahnil z bičem in dejal:

„No, otročiči, v četrto ure smo doma.“

Nato je užgal z bičem in vzdramil konja v dir. Prešli so mimo trat, kjer so zadnjič slišali prepelico, čez most v vas, kjer jih je bil pozdravil prvi petelin. Potem so lezli v breg in se razvili vrhu klanca v zadnji, veseli dir. Na nebu pred njimi izza gore so se gatali prvi težki umazani oblaki. Pogled na Peči na desni jim je jemal težak mrč...

Poznik je pridržal konje. Slavica je planila z voza v kuhinjo in se postavila na vratih pred staro dekle Meto in zaklicala:

„Mati, par kopunčkov imam na prodaj.“

Meta jo je hladno premerila:

„Sama ti jih prodam, če jih vzameš.“

„Pet funtov vaga en sam,“ je govorila Slavica.

„Lazeš se, baba,“ je bevsnila Meta.

„Baba mi je rekla,“ je zavpila Slavica, skočila v očetovo sobo in se smejje vrgla v stol pri mizi. Pa se je trenutno prenehala smejati. Zagledala je pismo na mizi, ki je bilo naslovljeno nanjo. Odprla ga je, preletela z očmi in prhnila mimo Mete, matere in Helene v svojo sobo. Ko se je čez uro vrnila, se je bila preoblekla in je bila resna in zamišljena.

POZDRAV ZLATOBROG!